

UITVOERINGSADVIES WET TIJDELIJK HUISVERBOD

LESSEN UIT DE PILOTS & HANDVATTEN VOOR IMPLEMENTATIE

Den Haag, 7 oktober 2008

Inhoud

1. Verhalen van huiselijk geweld	5
2. Inleiding	9
3. Lessen uit de pilots huisverbod	15
4. De stappen bij het opleggen van een tijdelijk huisverbod	27
• Stap 1: Incidentmelding of Aangifte	27
• Stap 2 & 3: Politie ter plaatse & eerste beoordeling situatie	29
• Stap 4: Hulpofficier van Justitie ter plaatse	33
• Stap 5: Hulpofficier van Justitie maakt Risicotaxatie	35
• Stap 6: Hulpofficier van Justitie legt namens de burgemeester een huisverbod op	38
• Stap 7 & 9: Interventieteam rukt uit & Systeemgerichte hulpverlening	42
• Stap 8 & 10: Opleggen, verlengen en intrekken huisverbod & de registratie daarvan door de burgemeester/gemeente	50
Bijlage 1: Stroomschema huisverbod	55
Bijlage 2: Kort overzicht privacy en gegevensuitwisseling	57
Bijlage 3: Checklists huisverbod	61
Lijst met gebruikte afkortingen	71
Contactgegevens voor informatie en vragen	73
Relevante websites	75
Relevante literatuur en achtergrondinformatie	77

1. Verhalen van huiselijk geweld

Onderstaande verhalen zijn gebaseerd op echte cases uit de pilots huisverbod. Uiteraard zijn de namen van de betrokkenen, zoals hieronder weergegeven, volstrekt fictief. De Wet tijdelijk huisverbod ziet ook op kindermishandeling en er kan bij (de dreiging van) kindermishandeling in beginsel dus ook een huisverbod worden opgelegd. Die situatie heeft zich in de pilots echter niet voorgedaan. Om die reden zien de hieronder te beschrijven cases uit de pilots enkel op huiselijk opgeweld tegen volwassenen (en kinderen die daar als getuige aan worden blootgesteld).

Marco en Francien

De Hulpofficier van Justitie bevindt zich vandaag op het wijkbureau. De wijkagent huiselijk geweld wil overleg met hem over een vrouw die zich even daarvoor heeft gemeld aan de balie van het wijkbureau, in gezelschap van haar 4-jarig kind. De vrouw is overstuur en huilt. De wijkagent heeft met haar gesproken. Ze heeft sinds 10 jaar een relatie met Marco de Bruin. Samen hebben ze twee kinderen; Mart, 4 jaar oud en Leonie 9 maanden oud. Sinds er kinderen zijn gaat het niet goed met haar man. Hij heeft last van woedeaanvallen en trapt o.a. gaten in de deuren van hun woning. Hij heeft haar en de kinderen nog nooit geslagen, maar ze is wel bang dat dit binnenkort gaat gebeuren; per ongeluk of opzettelijk. Tijdens de lunch was er weer ruzie ontstaan omdat het oudste kind niet wilde eten. Marco ging tegen de badkamerdeur trappen. Hij was ook, buiten alle proporties, boos op Mart en op haar. Ze werd zo bang dat ze het huis is uitgevlucht met haar oudste kind. De dienstdoende collega's gaan een kijkje nemen in de woning en zijn nog ter plaatse.

De man reageert erg agressief en boos op de komst van de politie. Hij is ook erg boos op zijn vrouw. Hij vindt het een 'zwaar overspannen' reactie van haar om naar het politiebureau te rennen. "Er is niets aan de hand". Hij wordt alleen gek van haar gezeur en gejack. Hij wil dat de politie weer vertrekt en zijn problemen lost hij zelf wel op. Zijn vrouw mag ook wegblijven met Mart, want hij is ze allebei heel erg zat. Ze spreekt hem in alles tegen en Mart gaat haar helemaal nadoen. Hij is al die fratsen zat. Mart weigerde weer eens te eten. Het kind moest eten van hem. Een kind moet weten wie de baas is in huis en helemaal een kind van vier jaar oud. Zijn vrouw was het weer eens niet met hem eens. De collega's zien de baby in de box. Ondanks de scheldkanonnade van Marco, speelt de baby gewoon door en lijkt niet onder de indruk. De collega's zien, dat er geen deur in huis meer heel is. Het huis heeft alles weg van een 'gatenkaas'. Als de collega's hier een opmerking over maken, reageert de man weer furieus. Het is zijn huis en hij bepaalt zelf wel wat hij daarmee wel of niet doet. Iedereen kan wel denken dat hij niets meer te vertellen heeft in zijn eigen huis, inclusief zijn vrouw, maar zo is het niet.

Marco heeft geen antecedenten. Ook zijn er geen BPS-mutaties over Marco en zijn gezin.

Anneke en Jan van de Berg

Anneke van de Berg doet bij de politie aangifte op een maandagochtend. De avond ervoor, zondagavond, heeft haar man Jan haar bedreigd met een keukenmes. Jan was dronken.

De relatie van Anneke en Jan is al drie jaar aan het verslechteren. Als reden geeft Anneke het toegenomen alcoholgebruik aan van haar man. Dit alcoholgebruik neemt met name in de weekenden, in combinatie met zijn activiteiten bij de plaatselijke voetbalclub, ernstige vormen aan. Jan heeft een zoon uit een eerder huwelijk (Roy), Anneke heeft twee zonen uit een eerder huwelijk (Nick en Robin) en samen hebben zij ook een zoon (Andy). Anneke geeft aan dat Jan soms ook dreigend naar de kinderen is. Er heeft geen fysiek geweld plaatsgevonden maar wel veel ruzie waarbij Jan een steeds dreigendere houding aanneemt.

Het incident van zondagavond, waarbij Jan dronken en met een mes voor haar stond, was voor Anneke de druppel die de emmer deed overlopen. Ze heeft besloten aangifte te doen.

Op het politiebureau wordt toestemming gevraagd aan de dienstdoende Hulpofficier van Justitie om Mijnheer van de Berg buiten heterdaad aan te houden. Die toestemming wordt verkregen waarna Jan wordt ontboden op het politiebureau. Als Jan verschijnt, wordt hij aangehouden. Hij komt zelf naar het bureau toe en heeft een meewerkende houding.

Tijdens het verhoor geeft Jan toe dat er relatieproblemen zijn. Van het voorval op zondagavond kan hij zich niets meer herinneren. In eerste instantie verklaart hij dat zijn alcoholgebruik niet de oorzaak is van de problemen. Later geeft hij toe dat zijn alcoholgebruik wel vervelend kan zijn voor zijn vrouw. Jan werkt mee aan het huisverbod omdat hij graag hulpverlening wil voor zijn relatieproblemen.

Hij stemt vrijwillig in zijn huis te verlaten en naar een opvangadres te gaan. Zijn huissleutels zijn op het politiebureau achtergebleven.

De politie legt een 'afspraak op locatie' op omdat een huisverbod wordt uitgevaardigd. Het huisverbod wordt opgelegd en in de uitgereikte beschikking staan de volgende moverende feiten en omstandigheden:

- bedreiging in huis
- aanhoudend drankgebruik
- geen erkenning van het probleem door pleger
- grote spanningen in de thuissituatie
- belang van de kinderen

De indicatoren die doorslaggevend waren bij het opleggen van het huisverbod waren

- het alcoholgebruik van Jan
- eerdere meldingen van incidenten (niet huiselijk maar wel geweld gerelateerd)
- de toegenomen zwaarte en frequentie van de dreiging met geweld,
- de gezinsachtergronden die betrekking hadden op de kinderen (problemen met kinderen uit eerdere relaties, onenigheid over de opvoeding, gedragsproblemen bij de kinderen)

Het huisverbod is dus in de avonduren uitgereikt. Het RiHG en de beschikking zijn onverwijld, diezelfde avond, naar het gemeentehuis gebracht en gefaxt naar het ASHG. De politie heeft de crisisdienst opgeroepen voor de achterblijvers. Jan is na overleg met de politie met zijn eigen auto naar het opvangadres gegaan dat hem is aangeboden.

Anna en Mehmet

Op zondag 15.30 verzoekt de meldkamer de Hulpofficier van Justitie naar een woning te gaan. Een bewoonster is door iemand in elkaar geslagen, de pleger is niet meer in de woning. Ter plaatse treft de Hulpofficier het slachtoffer Anna (24 jaar) met haar zus aan. Ook het zoontje van Anna (1 jaar) is aanwezig. Anna is erg geëmotioneerd. In de woning zijn geen sporen van geweld aanwezig. Wel heeft Anna zichtbaar letsel aan haar rechter jukbeen en zegt ze pijn te hebben aan haar schouder. Haar vriend Mehmet heeft de woning inmiddels verlaten. Mehmet is van Turkse afkomst en gescheiden van zijn vrouw waarmee hij drie kinderen heeft. Hij is vertrokken in zijn auto. Het kenteken van de auto en het adres van Mehmet worden doorgegeven aan de meldkamer, die vervolgens de overige patrouilles in kennis stelt. Onderzoek op het woonadres van Mehmet levert niets op.

Anna en Mehmet hebben 4 jaar een relatie, het kind is van hen samen. Er zijn echter regelmatig conflicten en Anna heeft al enkele malen melding van mishandeling gedaan. Aanleiding van de situatie op zondag is ogenschijnlijk futiel. Mehmet is 's nachts blijven slapen, 's middags werd hij wakker, wilde eten maar trof de ijskast leeg aan. Hij wordt boos en slaat Anna eenmaal in het gezicht, vervolgens met de steel van de zwabber 6 tot 7 keer tegen het lijf. Daarna heeft

hij haar bij haar keel gegrepen en met de andere hand de stroomkabel van de stofzuiger gepakt. Ook gooit hij de mobiele telefoon van Anna kapot. Mehmet heeft in het verleden vaker geweld gebruikt en Anna verklaart bang te zijn voor haar vriend.

Anna wordt naar de huisartsenpost gebracht. Zij heeft een kneuzing in de linkerschouder en aan de rechterkant van haar ribbenkast, ook heeft zij een gezwollen oogkas en rechterjukbeen. Anna gaat vervolgens samen met de Hulpofficier van Justitie naar het bureau om aangifte te doen. De Hulpofficier van Justitie adviseert Anna naar een "Blijf van mijn lijf" huis te gaan, maar Anna geeft aan dat zij eerst contact met haar broer wil opnemen. Afgesproken wordt dat zij zelf het initiatief zal nemen om contact te krijgen met het "Blijf van mijn lijf" huis. Mocht Mehmet zich melden, dan zal zij direct contact opnemen met de politie.

Er komt een tweede melding binnen; Mehmet zou zich in zijn eigen woning bevinden en wordt vervolgens ter plaatse aangehouden. Omdat de mishandeling in de huiselijke sfeer heeft plaatsgevonden mag er buiten heterdaad worden aangehouden.

Door Anna wordt wederom aangifte gedaan van een nieuw incident; zij is ditmaal geslagen en met de dood bedreigd. De zus van Anna is getuige van de mishandeling (getuigenverklaring is opgenomen). Mehmet wordt in verzekering gesteld, het RiHG wordt afgenomen en op grond van de resultaten wordt een huisverbod uitgereikt.

Mehmet wordt in preventieve hechtenis genomen, en blijft uiteindelijk 1,5 maand in preventieve hechtenis. Het is van te voren niet bekend wanneer Mehmet vrijkomt en onder welke voorwaarden dat gebeurt.

Op dag 8 van het huisverbod vindt een conferentie plaats met alle hulpverleners, onder wie de casemanager, de plegerhulpverlening (consultatief), het maatschappelijk werk, en de politie. De situatie wordt in kaart gebracht en de intake bij de plegerhulpverlening wordt voorbereid. De situatie blijft dreigend en het verzoek voor een verlenging van 18 dagen wordt aan de burgemeester voorgelegd. De dreiging blijft omdat Mehmet geen verantwoordelijkheid laat zien voor de escalatie, hij blijft dreigen dat hij Anna persoonlijk zal straffen als hij vrij komt. Zowel Anna als Mehmet is op de hoogte van het verzoek tot verlenging.

De burgemeester heeft het verzoek tot verlenging ingewilligd.

Bert en Odette

Bert en Odette wonen sinds 1 jaar samen in het huis van Odette, waar ook haar twee zonen wonen. De zonen zijn uit een eerder huwelijk van Odette, zij zijn 23 en 14 jaar. Door de jongste zoon uit het gezin wordt bij de politie telefonisch melding gedaan van geweld. Het is 02.00 uur in de ochtend. De politie, waaronder de Hulpofficier van Justitie, is om 02.57 uur ter plaatse. De politie treft de jongste zoon van Odette aan in de centrale hal van het huis. Hij vertelt dat Bert dronken is en zijn moeder tegen haar wil vasthoudt in de slaapkamer. Zijn moeder zou vaker door Bert zijn mishandeld, hij zou haar eerder een keer verwond hebben door een telefoon naar haar toe te gooien. Toen de politie de woning binnen ging, troffen zij daar inderdaad een afgesloten slaapkamerdeur aan. Na herhaaldelijk aankloppen en toezeggen dat de deur geforceerd zou worden, indien deze niet geopend wordt, kwamen Bert en Odette rustig naar buiten. De politie zag duidelijk dat Bert dronken was. Bert vertelt dat de aanleiding van het conflict een verschil van mening is met zijn vriendin, over de opvoeding van de jongste zoon. Dit moest worden uitgepraat. De politie spreekt Odette apart, en Odette vertelt dat zij zich bedreigd voelt, maar geen aangifte wil doen. Zij vertelt dat Bert 'een goede man is als hij maar niet drinkt'. Er zijn verschillen in opvoeding, en als Bert te veel heeft gedronken dan ontstaat daarover ruzie. Bert heeft diverse bedreigingen naar haar geuit maar volgens Odette was er geen sprake van gedwongen opsluiting in de slaapkamer.

Tijdens het invullen van het RiHG door de Hulpofficier van Justitie, komt de medewerker van Vangnet en Advies

binnenlopen. Hij maakt een afspraak met Bert voor de volgende dag. Met Bert was niet te praten, door zijn staat van dronkenschap. Het RiHG wijst uit dat de bedreiging hoog is en een huisverbod wordt opgelegd. Bert krijgt informatie over het huisverbod en een folder. Hij vertrekt naar een kennis om daar de nacht door te brengen, maar weigert te zeggen waar dat is. Wel levert hij zijn huissleutels in. De gegevens van het huisverbod worden door de Hulpofficier van Justitie gefaxt naar het Steunpunt Huiselijk Geweld en het origineel gaat mee met de medewerker van Vangnet en Advies. De beschikking huisverbod en een kopie van het RiHG komen de volgende dag om 09.00 uur binnen bij het ASHG.

2. Inleiding

Huiselijk geweld kost de samenleving veel; het gaat om kosten van gezondheidszorg en maatschappelijke zorg¹, om lagere productiviteit en verzuim van het werk, om voorzieningen voor mishandelde slachtoffers en de maatschappelijke kosten van echtscheidingen.² Jaarlijks overlijden er maar liefst zestig vrouwen en vijftig kinderen door huiselijk geweld. Bijna de helft van alle Nederlanders maakt het ooit mee en een kwart ervaart zelfs dagelijks de gevolgen.³ De hiervoor beschreven cases maken duidelijk hoe ingrijpend huiselijk geweld is voor alle direct betrokken en een relatie of gezin als zodanig.

Niet iedereen associeert de hiervoor beschreven situatie van Marco en Francien met huiselijk geweld. Huiselijk geweld roept veel verschillende associaties en beelden op. Veel mensen denken hierbij alleen aan relationeel, fysiek geweld tegen vrouwen. Anderen denken juist vooral aan (bepaalde vormen van) kindermishandeling, weer anderen denken uitsluitend aan allochtone gezinnen, of aan de lagere sociale klasse. Huiselijk geweld heeft veel gezichten en uitingsvormen.⁴

Definitie huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer wordt gepleegd. Met 'de huiselijke kring' worden (ex)partners, kinderen, gezins- en familieleden en huisvrienden bedoeld. De term 'huiselijk' verwijst dus niet zozeer naar de plaats waar het geweld zich voordoet, maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Voor het huisverbod is het van belang te bedenken dat de dreiging van huiselijk geweld zich niet in de woning hoeft te manifesteren. Huiselijk geweld kan de vorm aannemen van fysieke en seksuele kindermishandeling, (ex)partnergeweld in alle denkbare verschijningsvormen, geweld van kinderen tegen hun ouders en mishandeling, uitbuiting en /of verwaarlozing van ouderen. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, geestelijke en seksuele vormen van geweld, om belaging en om bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging of liever vernieling van goederen in en om het huis). Onderscheidende kenmerken van huiselijk geweld zijn:

- **er is sprake van een (al dan niet verbroken) relatie tussen de pleger en het slachtoffer waardoor de pleger en het slachtoffer vaak ondanks het geweld - en soms noodgedwongen - deel blijven uitmaken van elkaars leefomgeving;**
- **met het voorgaande hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en een hoog recidiverisico kent;**
- **het geweld kenmerkt zich (in geval van partnergeweld) veelal door een cyclisch karakter**
- **er kan sprake zijn van een zekere mate van loyaliteit tussen slachtoffer en pleger;**
- **er is veelal sprake van een verstoorde machtsverhouding tussen de bedreigde en de bedreigende partij.**

Huiselijk geweld kan gepaard gaan met andere problemen, zoals spanningen tussen (ex)partners, werkloosheid, psychische problemen of verslaving. Wanneer er in een gezin huiselijk geweld speelt zijn

1 Onderzoek van de Wereldbank wees uit dat geweld tegen vrouwen één van iedere vijf gezonde jaren wegneemt van vrouwen tussen de 15 en 44 jaar in de rijke landen. Verzuim op het werk, hogere uitgaven voor gezondheidszorg, meer verloop en lagere productiviteit kosten bijvoorbeeld werkgevers in de Verenigde Staten alleen al vier miljard dollar per jaar. Daarbij komt uiteraard dat, als de helft van de bevolking zich niet ten volle kan ontplooiën, er direct economisch verlies optreedt.

2 Blijkens de CBS publicatie 'Scheiden: Motieven, verhuisgedrag en aard van de contacten', Arie de Graaf, CBS Bevolkingstrends, 4de kwartaal 2005, p. 39-46, noemt bijna één op de vijf vrouwen geweld als scheidingsmotief.

3 T. Van Dijk e.a.; 'Huiselijk geweld. Aard, omvang en hulpverlening', Intomart, in opdracht van het Ministerie van Justitie, 1997. Zie ook Factsheet huiselijk geweld; feiten en cijfers, mei 2007. Te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl

4 B. Beke & M. Bottenberg; 'De vele gezichten van huiselijk geweld. Aard, omvang en achtergronden'. Onderzoeksbureau Beke, in opdracht van Programma Bureau Veilig Gemeente Rotterdam, Uitgeverij SWP, Amsterdam 2003.

kinderen daar in zeker 80% van de gevallen oog- of oorgetuigen van. Zowel van het geweldsincident zelf als van de gevolgen. Zodra kinderen als getuige zijn blootgesteld aan huiselijk geweld is er sprake van kindermishandeling.⁵ Dus ook wanneer het geweld niet direct tegen hen is gericht. Het is overigens goed om in gedachten te houden dat er vaak sprake is van een samenloop tussen partnergeweld en vormen van directe kindermishandeling.⁶

Er zijn vele relaties en gezinnen zoals die van Marco en Francien of Anneke en Jan. De beschrijving van hun situaties maakt duidelijk dat de dreiging en angst groot is en dat in een dergelijk klimaat een kind grote risico's loopt. Het gaat om vormen van dreiging en geweld tegen volwassenen en kinderen waarvan we nu zonder meer zeggen: dit is niet normaal en onacceptabel, hier gaan we op af!

Wet tijdelijk huisverbod

De Wet tijdelijk huisverbod is een uitdrukking van deze veranderde kijk op ingrijpen in het privé-leven van personen en gezinnen; we aarzelen niet meer om een kijkje te nemen achter de voordeur en met bemoezorg de problemen op te lossen. Deze nieuwe wet geeft de noodzakelijke handvatten aan gemeenten, politie en hulpverlening om die voordeur open te krijgen om te interveniëren, daar waar het mis is of mis dreigt te gaan. Ook zorgt deze wet ervoor dat het vanaf nu vooral de pleger zal zijn die het huis dient te verlaten, en niet de slachtoffers.

De Wet tijdelijk huisverbod is primair een preventieve maatregel, maar het verhaal van Anna en Mehmet laat zien dat er ook sprake kan zijn van een samenloop van het huisverbod met een strafrechtelijk traject.

Waar gaat het om in de Wet tijdelijk huisverbod?

- **Het creëren van veiligheid voor slachtoffers (volwassenen en kinderen)**
- **Het creëren van een periode van rust en bezinning**
- **Vroegtijdig, onmiddellijk en gelijktijdig starten van opvang van en hulp voor slachtoffers, kinderen als getuige en plegers**
- **Stellen van de norm: huiselijk geweld wordt niet geaccepteerd**
- **Voorkomen van (herhaling of escalatie van) geweld.**
- **Pleger en niet slachtoffer moet het huis uit. Er geldt een contactverbod voor pleger richting de achterblijvers.**

De kracht van deze nieuwe wet ligt in de combinatie van een uithuisplaatsing (inclusief contactverbod voor de uit huis geplaatste) met een directe interventie in het hele systeem, het hele gezin. Dat betekent dus niet alleen adequaat ingrijpen van de politie, maar juist ook van een interventieteam/casemanager/crisisdienst waarin verschillende disciplines vanuit de hulpverlening zijn gebundeld. Intensieve samenwerking in de totale keten van aanpak huiselijk geweld is hiermee aan de orde; Samen sterk dus. Dit vergt van alle partners een actieve rol in een nieuwe manier van -(samen) werken. Alleen dan kan de wet tot het gewenste succes leiden en echt bijdragen aan het terugbrengen van de omvang van huiselijk geweld.

⁵ Kinderen als getuige blootstellen aan huiselijk geweld valt binnen de definitie van kindermishandeling in de Wet op de jeugdzorg. Zie hiervoor ook: 'Actieplan aanpak kindermishandeling Kinderen veilig thuis', Programmaministerie voor Jeugd en Gezin, Den Haag, 5 juli 2007 te downloaden op www.jeugdengezin.nl.

⁶ P.Baeten & E. Geurts; 'In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders', NIZW, 2002. Sietske Dijkstra; 'Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders. Een basisverkenning van korte en lange termijn effecten', In opdracht van Ministerie van Justitie, Den Haag/Bilthoven, 2001. Te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl

Het huisverbod en (de dreiging van) kindermishandeling

Het tijdelijk huisverbod kan ook worden opgelegd in situaties van vormen van kindermishandeling of de dreiging daarvan. Hierbij dient uiteraard wel steeds zorgvuldig te worden afgewogen op welke wijze het belang van het kind het beste kan worden gediend en op welke wijze de veiligheid van het kind het meest kan worden gewaarborgd. Een huisverbod kan in elk geval niet worden opgelegd indien dit zou betekenen dat het kind (of de kinderen) alleen achterblijft in de woning. De burgemeester, of indien daartoe gemandateerd de HOvJ, moet op grond van de Wet tijdelijk huisverbod contact opnemen met het AMK indien hij overweegt een huisverbod op te leggen in een situatie van (dreigende) kindermishandeling.

Dit uitvoeringsadvies richt zich op gemeenten en de ketenpartners bij de aanpak van huiselijk geweld en de implementatie en uitvoering van het tijdelijk huisverbod. Het advies is bedoeld om u ideeën en suggesties te geven over de wijze waarop u het huisverbod kunt uitvoeren. Dit aan de hand van de verschillende processtappen die gezet moeten worden bij de implementatie en uitvoering van het huisverbod. Dit uitvoeringsadvies gaat over de wijze waarop u die stappen kunt invullen. Het zijn geen voorschriften. Welke keuzes u uiteindelijk maakt, zal afhangen van de regionale en plaatselijke situatie.

Processtappen in het huisverbod
1. Incidentmelding of aangifte
2. Politie gaat ter plaatse
3. De basispolitiezorg maakt een eerste beoordeling van de situatie aan de hand van de drie formele criteria / voorvragen
4. Indien aan die drie criteria is voldaan, komt de Hulpofficier van Justitie / burgemeester ter plaatse voor een inhoudelijke beoordeling
5. De Hulpofficier van Justitie maakt een risicotaxatie aan de hand van het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld
6. Indien de uitkomst van de risicotaxatie hiertoe aanleiding geeft er door of namens de burgemeester door de Hulpofficier van Justitie een huisverbod opgelegd
7. Het interventieteam / de casemanager / de crisisdienst komt zo spoedig mogelijk ter plaatse
8. Burgemeester/gemeente registreert de gegevens m.b.t. het huisverbod, de uithuisgeplaatste en de achterblijver(s)
9. Systeemgerichte hulpverlening: het interventieteam / de casemanager / de crisisdienst werkt hulpplan uit langs drie sporen: achterblijver(s) waaronder de kinderen en de uithuisgeplaatste, en bespreekt de situatie in casusoverleg met alle betrokken ketenpartners
10. Burgemeester beoordeelt binnen 10 dagen op basis van informatie van de casemanager / interventieteam, de betrokken hulpverlening en eventueel de politie de noodzaak van een eventuele verlenging van het tijdelijk huisverbod

Dit uitvoeringsadvies is opgebouwd aan de hand van bovenstaande processtappen, gaat in op de randvoorwaarden voor een goede implementatie van de wet en biedt een beschrijving van welke acties en beslissingen genomen moeten worden om de processtappen bij het opleggen van een huisverbod te kunnen nemen.

Pilots Wet tijdelijk huisverbod

In stadsdeel Amsterdam Noord, de regio Groningen en in de gemeente Venlo is in 2007 proefgedraaid met het huisverbod (op vrijwillige basis). Onderhavig uitvoeringsadvies is gebaseerd op de inzichten en ervaringen die daar zijn opgedaan. In de pilots huisverbod bleken de volgende thema's van belang:

Belangrijke thema's:

- Draagvlak creëren
- Regievoering
- Gedeelde visie en ambitie
- Methodiek en aanpak
- Deskundigheidsbevordering
- Primaire processen en organisatie
- Communicatie
- Monitoring en evaluatie

Deze thematische indeling suggereert geenszins een indeling naar mate van belangrijkheid; in de praktijk zijn het parallelle processen. Zo draagt deskundigheidsbevordering bij aan het creëren van draagvlak, en is heldere communicatie naar buiten vanaf de start van de nieuwe aanpak belangrijk. Voor de meeste stappen binnen deze thema's geldt dat deze genomen moeten worden vanuit een regiobrede benadering: het Regionaal College voor wat betreft de strategie en de Centrumgemeenten voor de vrouwenopvang voor wat betreft de uitvoering.

Regionaal College

Het Regionaal College is een bestuursorgaan. Dit wordt gevormd door alle burgemeesters uit het werkgebied van een regio. Er zijn 25 politieregio's in Nederland en daarmee dus ook 25 regionale colleges. De Korpsbeheerder is voorzitter van het Regionaal College. Dit is normaal gesproken de burgemeester van de grootste gemeente binnen de regio. Hij is als korpsbeheerder ook het hoofd van de politieregio. Het Regionaal College stelt onder andere het regionale beleid en de begroting van de regio vast. Op gezette tijden vergadert het college en worden onderwerpen aangaande de politieregio al dan niet vastgesteld, zodat deze uitgevoerd of teruggenomen kunnen worden. Het Regionaal College stelt de hoofdlijnen van het beleid van de politie vast.⁷

Centrumgemeenten voor de Vrouwenopvang

De vrouwenopvang (Blijf van m'n lijf huizen, vrouwenopvangcentra en FIOM-huizen (Federatie van Instellingen voor Ongehuwde Moeders)) is lokaal of regionaal onderdeel van een keten van voorzieningen en maatregelen die huiselijk geweld moet voorkomen en aanpakken. Hierin werken vrouwenopvang, politie, Openbaar Ministerie, forensische psychiatrie en andere hulpverlenende organisaties, steeds vaker samen. In de vrouwenopvang wonen vrouwen - vaak samen met hun kinderen - die in een crisis zijn geraakt in hun thuissituatie. Het gaat dikwijls om een vlucht uit een gewelddadige partnerrelatie. In andere opvangvormen gaat het ook om complete gezinnen en alleenstaande mannen die in ernstige crisis verkeren en huis en haard zijn kwijt geraakt. Velen hebben te maken met problemen op meerdere levensterreinen.

De gemeenten gaan over het uitvoerend werk in de vrouwenopvang. In totaal zijn er 35 centrumgemeenten voor de vrouwenopvang. Deze gemeenten zijn voor de vrouwenopvang financieel verantwoordelijk voor hun regio.⁸

In de komende hoofdstukken wordt allereerst op de hiervoor genoemde thema's ingegaan in het hoofdstuk 'Lessen uit de pilots'. Vervolgens komen de thema's, voor zover van belang en nodig, terug in de verschillende processtappen. Voor een betere leesbaarheid zijn een aantal keer processtappen samengevoegd.

Dit is een uitvoeringsadvies. Wat volgt zijn dus geen voorschriften. In uw regio of gemeente kan er een situatie zijn die om een andere aanpak vraagt.

8 Zie voor gebiedsindeling: www.rivm.nl

3. Lessen uit de pilots huisverbod

Draagvlak creëren

Creëer draagvlak voor een preventieve aanpak. Het huisverbod als maatregel brengt voor alle instanties een nieuwe werkwijze mee. Een ingrijpende maatregel als het huisverbod is vooral een middel om toekomstig huiselijk geweld te voorkomen. Het stellen van de norm alleen is dan niet voldoende. Een huisverbod zonder direct volgende hulpverlening is een gemiste kans. Het gaat dan om hulpverlening aan alle betrokkenen om zo geweld te voorkomen of te stoppen. Dat betekent dat veel instanties betrokken zijn, die het ook samen eens moeten zijn over de doelen en uitgangspunten. Draagvlak voor zo'n gezamenlijk optrekken en een gezamenlijk doel is dan een basisvoorwaarde.

Suggesties voor het creëren van draagvlak:

- Organiseer draagvlak voor de aanpak op bestuurs- en directieniveau. Denk daarbij aan het lokale bestuur, aan de korpsbeheerder, aan de wethouder van de Centrumgemeente voor de vrouwenopvang, aan de Korpschef en voorts bijvoorbeeld de directeur van GGD, zodat zij zich bewust zijn van hun rol en verantwoordelijkheid voor de implementatie van de Wet tijdelijk huisverbod.
Betrek alle relevante afdelingen van de gemeente die betrokken zijn bij de uitvoering van de wet: veiligheid, welzijn, maatschappelijke opvang en jeugd en juridische zaken.
- Wijs een persoon aan (het liefst de toekomstige projectleider) die uit naam van de burgemeester het initiatief neemt in het bij elkaar brengen van ketenpartners, de processen organiseert en deze op papier zet.
- Geef informatie over huiselijk geweld. Het ontbreekt nogal eens aan kennis over huiselijk geweld in het algemeen. Met digitale en schriftelijke informatie, met draagvlakconferenties en veldtafels kan in de voorbereiding van de nieuwe aanpak hieraan een bijdrage geleverd worden. Zorg dat alle partijen goed geïnformeerd zijn over de gang van zaken bij het tijdelijke huisverbod, en voorkom daarmee dat opvattingen voortkomen uit gebrek aan kennis, verkeerde beelden en koud water vrees.
- Organiseer met de ketenpartners gezamenlijk een training in systeemgericht werken.

Systeemgerichte hulpverlening

Een effectieve aanpak van huiselijk geweld vereist een samenhangende aanpak en waar mogelijk een systeemgerichte benadering. Hiermee wordt in de eerste plaats bedoeld dat de interventies en de hulp zich dienen te richten op alle direct betrokkenen (slachtoffer, pleger en eventuele kinderen) en dat zij in onderlinge samenhang en afstemming moeten worden uitgevoerd. Slachtoffers van huiselijk geweld staan immers niet op zichzelf, zij maken deel uit van gezinssystemen en familieverbanden en in veel gevallen zetten zij hun relatie met de pleger voort. In de tweede plaats betekent een samenhangende aanpak dat de interventies en hulp onderling op elkaar afgestemd dienen te zijn, zowel inhoudelijk op het niveau van methoden en doelen als voor wat betreft timing en planning. Een samenhangende aanpak stelt hoge eisen, zowel op het niveau van het beleid en management als op het niveau van de uitvoering. Voor beide niveaus geldt dat men de problematiek vanuit een breder perspectief zal moeten bezien dan alleen vanuit de eigen sector of beroepsgroep. Zo vereist het creëren van een volledig en op de problematiek toegesneden aanbod samenwerking met en afstemming op het aanbod van anderen. En in de uitvoering zullen beroepskrachten zich voortdurend bewust moeten zijn van de

mogelijkheden van anderen en van de consequenties van het eigen handelen voor dat van anderen.⁹
Bij een systeemgerichte aanpak is het wel van belang de onderlinge machtsverhoudingen binnen het systeem in beeld te krijgen en te houden. Het feit dat het slachtoffer handvatten gegeven kan worden die kunnen bijdragen aan het creëren van een veilige en geweldvrije situatie maakt het slachtoffer niet verantwoordelijk voor het geweld, zo goed als het niet afdoet aan de verantwoordelijkheid van de pleger voor het geweld. Indien dit uit het oog verdwijnt, bestaat de kans op revictimisatie en het versterken van de verstoorde verhouding.*

Regievoering

Bepaal wie de regie neemt; een heldere regie en sturing zijn randvoorwaarden voor een adequate preventieve aanpak. In de pilots is gebleken dat daar waar sprake was van een stevige gemeentelijke regie op het proces, een effectieve en gemotiveerde keten kan ontstaan. Korte lijnen met ketenpartners op het hoogste niveau zijn nodig om samenwerkingafspraken te maken en te borgen.

Regie vindt plaats op verschillende niveaus. In de politieregio's, het Regionaal College, zal de strategie op regionaal niveau bepaald worden en bestuurlijke afstemming plaatsvinden. Het Regionaal College zal ook doorgaans het verband zijn waarin afspraken worden gemaakt welke organisatie de regionale uitvoeringsregie zal krijgen. Voor de uitvoering zijn de regio's van de vrouwenopvang het eerst aangewezen. Vervolgens zal in iedere gemeente afzonderlijk worden bepaald waar de gemeentelijke beleidsregie ligt. De uitvoering dient per gemeente te worden vertaald naar de eigen gemeentelijke situatie met een keuze voor de organisatie die in de gemeente de uitvoering van het huisverbod coördineert. Vervolgens kan de regie op casusniveau weer ergens anders belegd worden, bijvoorbeeld bij een casemanager.

Voorop staat dat geborgd moet zijn wie of welke instantie, uiteindelijk verantwoordelijk is voor een goede afstemming in de uitvoering van het huisverbod. In de pilots zijn zeer goede ervaringen opgedaan met het geven van 'doorzettingsmacht' aan de uiteindelijk verantwoordelijke instantie, ten behoeve van een goed gecoördineerde uitvoering.

Ingrijpen in een huiselijk geweld situatie is het meest effectief als alle ketenpartners gezamenlijk en afgestemd hun aandeel leveren ten behoeve van alle betrokkenen; zowel de volwassenen als de eventuele kinderen. Het vraagt een samenspel van gemeente, politie, OM en hulpverleners. En dat is geen sinecure. Het zijn verschillende werelden die elkaar ontmoeten met verschillende expertises, taal, zienswijzen en werkprocessen. Tot op het niveau van het directe cliëntcontact moeten zij zich met elkaar leren verstaan.

De kunst is dat iedere partij op het goede moment de juiste en noodzakelijke dingen doet. Een gemeentelijke en/of regionale projectleider en een casusregisseur zijn voor het sturen van dit proces onontbeerlijk.

- De gemeente is verantwoordelijk voor de beleids- of bestuurlijke regie. Bepaal wie de trekker wordt binnen de gemeentelijke organisatie. In de pilots bleek dat een regisseur op gemeentelijk niveau het meest effectief kan opereren wanneer zij of hij gepositioneerd is in zowel het veiligheidsdomein als het welzijnsdomein. Daar waar de

⁹ Meta Flikweert & Katinka Lunnemann; Hulp verlenen aan het gezin. Literatuurstudie naar systeemgerichte benadering in geval van huiselijk geweld. Zie verder: Model handelingsprotocol, Ministerie van Justitie, 2002. Beiden zijn te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl.

* "Lees hierover meer in M. Groen & L. van Lawick: 'Intieme oorlog. Over de kwetsbaarheid van familierelaties', Uitgeverij Van Gennip, Amsterdam 2006.

aansturing van de keten was uitbesteed aan het ASHG waren er minder mogelijkheden om de keten te sturen.

- De Wet tijdelijk huisverbod vraagt een samenspel van de burgemeester en de wethouder welzijn. Het huisverbod is een maatregel die genomen wordt in het kader van veiligheid, de inzet is vervolgens gericht op hulpverlening. Dat betekent dat in iedere gemeente de burgemeester verantwoordelijk is voor de bestuurlijke regie en wellicht de wethouder zorg en welzijn voor de uitvoeringsregie van de hulpverlening. Aan het opleggen van een tijdelijk huisverbod door of namens de burgemeester (indien de burgemeester mandateert, legt de HOvJ het huisverbod namens de burgemeester op) is een hulpverleningsaanpak gekoppeld. De veiligheidsketen en de zorgketen zijn in de totale preventieve aanpak onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zo dient een gemeente rekening te houden met de beschikbare capaciteit in het vervolgtraject voor plegers, slachtoffers en kinderen. Met maatschappelijke organisaties die een bijdrage leveren aan de aanpak van huiselijk geweld kunnen (via de subsidieverlening) afspraken worden gemaakt over inzet van capaciteit, financiën, en wijze van rapportage over resultaten.
- Bepaal wie de keten coördineert op uitvoerend niveau (uitvoeringsregie); dit is bij voorkeur het ASHG. . Deze uitvoeringsregie faciliteert een dynamisch samenspel tussen ketenpartners om de hulp aan slachtoffers, kinderen en pleger, te optimaliseren. Daarbij gaat het om communiceren, verantwoordelijkheid nemen, transparante processen organiseren (inclusief afspraken over wie wat doet), verbindingen tussen mensen leggen en de informatie-uitwisseling faciliteren. De organisaties hebben elkaar nodig om doelgericht te handelen en zo de gewenste kwaliteit van dienstverlening te bereiken en te borgen.
- Het casemanagement of de coördinatie van de casuïstiek (huisverbod, huiselijk geweld) kan worden belegd bij het ASHG, of een andere door de gemeente aangewezen uitvoeringsorganisatie. De casemanager opereert op cliëntniveau. Hij of zij interenieert actief en met een natuurlijke autoriteit. Hij of zij organiseert de acties van de verschillende hulporganisaties die daarmee hun bijdrage leveren aan de oplossing van de casus. Een cliënt(systeem) is gebaat bij dienstverlening op maat. De casemanager verbindt dan ook alle hulpsporen voor slachtoffer, pleger en de eventuele kinderen, die de reguliere organisaties uitzetten. Het is een persoon die fungeert als motor, trekker, verbinder, bemiddelaar, en organisator van de aanpak langs twee, of in geval van kinderen drie sporen. Een casemanager doet het onderzoek in een gezin of organiseert dat dit onderzoek plaatsvindt, zodat een eerste diagnose kan worden gesteld direct gevolgd door daadwerkelijke hulpverlening voor alle betrokken personen. NB: Een (casus)regisseur ten aanzien van wie door de betrokken instellingen is afgesproken dat hij doorzettingsmacht heeft om personen in dienst van verschillende instellingen aan te sturen ten behoeve van de op het gezinssysteem gerichte (gezamenlijke) aanpak, zal het meest effectief kunnen zijn.

Gedeelde visie

Kom tot een gedeelde visie op de aanpak .Denk niet te snel dat iedere instantie dezelfde visie heeft op de aanpak van huiselijk geweld. Het huisverbod biedt een kans om gezamenlijk tot een breed gedragen en nieuwe visie op een (preventieve) aanpak van huiselijk geweld te komen. Uit de in de drie pilots ontwikkelde visie in het kader van het huisverbod kunnen de volgende kernbegrippen worden gedestilleerd: snel, vasthoudend, outreachend, gezamenlijk en systeemgericht.

Een gedeelde visie op de aanpak van huiselijk geweld is het cement in de ketensamenwerking. Een gedeelde visie gaat over de vraag: hoe gaan we de problematiek zo aanpakken dat we succes hebben en huiselijk geweld kunnen voorkomen of stoppen? In het kader van het huisverbod gaat het ook om een visie op een preventieve aanpak van huiselijk geweld.

Een visie op de aanpak heeft als functie: richting geven, focus aanbrengen en inspireren. Wat voor een gedeelde visie helpt is om het (gezins)systeem centraal te stellen bij de aanpak. De afzonderlijke organisaties worden in beginsel dienstbaar aan dat doel. Welke bijdrage kan iedere partner ten behoeve van dat gezin leveren? Hoe maak je gebruik van de crisis en het daarbij horende gevoel van urgentie om gedragsverandering te bewerkstelligen? Is de aanpak afhankelijk van een hulpvraag of worden de cliënten gemotiveerd hulp te aanvaarden? Hoe treed je op als een van de gezinsleden afhaakt of dreigt af te haken? Hoe sta je tegenover het onderling delen van informatie?

Een gedeelde visie op zich is niet voldoende voor een succesvolle aanpak, het gaat er om wat er met die visie gebeurt en hoe de visie wordt omgezet in strategie, in concrete doelen en gezamenlijke acties zoals het volgen van een training of cursus.

Ambitie

Stel realistische doelen

Om een indicatie te krijgen van de omvang van het probleem in de regio, kan een analyse worden gemaakt van de politiecijfers over meldingen, incidenten en aangiften, cijfers van de ASHG's en het OM¹⁰. Cijfers over de aard en omvang van huiselijk geweld dragen bij aan het verkrijgen van politiek en maatschappelijk draagvlak. Voor de implementatie van de Wet tijdelijk huisverbod is het belangrijk de algemene ambitie te vertalen in een pragmatische en realistische doelstelling vooraf, juist omdat het gaat om een nieuwe manier van werken en een redelijk complex samenwerkingsproces. Het groeimodel waarvoor in de pilotgemeente Venlo is gekozen, bleek zeer effectief. Focus niet te veel op het aantal cases dat op grond van de verschillende registraties verwacht kan worden. Bespreek met elkaar hoeveel cases direct geholpen kunnen worden en wat dat betekent, enerzijds voor de keuze van de cases en anderzijds voor de wijze van oplossen van de andere cases. In de pilots werden in Amsterdam en Groningen minder cases aangeboden dan verwacht, in Venlo waren het er meer.

Suggesties en mogelijke aandachtspunten:

- Bepaal vooraf hoeveel volledige cases en hulptrajecten in de eerste periode gerealiseerd worden. (Zo is in Venlo vooraf afgesproken dat in de pilotperiode capaciteit zou worden vrijgemaakt voor 10 volledige hulptrajecten. Daarbij was wel al rekening gehouden met het feit dat het er mogelijk meer zouden worden).
- Houd daarbij rekening met het feit dat er sprake kan zijn van een inverdieneffect. Op korte termijn omdat, zo bleek in de pilots, bij veel van de gezinnen die met een huisverbod te maken kregen al verschillende hulpverleners waren betrokken, zonder dat deze van elkaars betrokkenheid weet hadden, vaak zonder oog voor het (dreigende) geweld en zonder onderlinge afstemming of samenwerking. Op langere termijn zal een samenwerkende en beter onderling afgestemde hulpverlening effectiever en efficiënter zijn.

¹⁰ Sinds 2004 heeft de politie een landelijk registratie ingevoerd. Deze invoering maakt deel uit van het landelijk project 'huiselijk geweld en de politietaak, dat in 2003 is gestart. Elk gemeld delict wordt geregistreerd. Een aantal incidentcodes zoals mishandeling, bedreiging en belaging is gekoppeld aan een landelijke projectcode. Deze registratie is in alle politieregio's ingevoerd. In 2006 werden er 63.131 incidenten huiselijk geweld geregistreerd, dat is een toename van 9.9% ten opzichte van 2005 (Henk Ferwerda, 'Met de deur in huis. Omvang, aard, achtergrondkenmerken en aanpak van huiselijk geweld in 2006 op basis van landelijke politiecijfers', Advies- en Onderzoeksgroep Beke, in opdracht van Gerda Dijkman, landelijk projectleider huiselijk geweld en de politietaak, Arnhem/Dordrecht, september 2007). Naar schatting wordt slechts 10-12% van de incidenten bij de politie gemeld; de daadwerkelijke omvang is vele malen groter.

- Evalueer de nieuwe aanpak regelmatig, bijvoorbeeld elke drie maanden. Evalueer ook de meldingen en incidenten waarop niet is gereageerd: wat was de reden waarom een bepaalde melding niet is meegenomen in de huisverbod werkwijze?
- Houd rekening met het feit dat er ook situaties zullen zijn die zich niet lenen voor een huisverbod (bijvoorbeeld omdat niet voldaan is aan de voorwaarde dat het moet gaan om een meerderjarige (potentiële) plegger die anders dan incidenteel in de woning verblijft), maar waar wél iets mee moet gebeuren. Spreek daar ook een werkwijze over af.
- In de pilots bleek na een half jaar proefdraaien dat de nieuwe aanpak zo motiveert, dat zowel Groningen als Venlo deze aanpak op alle incidenten van huiselijk geweld willen gaan toepassen. Dit betekent dat de methodiek en de samenwerking die nodig is voor een tijdelijk huisverbod, uitstraalt op de aanpak van huiselijk geweld in brede zin, en wellicht uiteindelijk zelfs ook zal leiden tot een verbetering van de aanpak van multi-probleem gezinnen.

Plan van aanpak

In het plan van aanpak kunnen de gemeenschappelijke visie, de ambitie en de opzet van de aanpak alsmede doelstellingen, en afspraken worden verwoord. Dit draagt bij aan een consistente uitvoering. Acties kunnen worden vastgelegd in een tijdspad. De ervaring in de pilots hebben geleerd dat het nodig is om voldoende ruimte en flexibiliteit in te bouwen voor het bijstellen van het plan van aanpak op grond van de leerervaringen.

Methodiek en aanpak bij (crisis) interventie en aansluitende hulpverlening

Een huisverbod zonder hulpverlening schiet zijn doel voorbij. In de pilots is gebleken dat een effectieve hulpverlening zich kenmerkt als: snel, vasthoudend, outreachend, gezamenlijk en systeemgericht

In de pilots is het benutten van het crisismoment, om voor alle betrokkenen hulpverlening in gang te zetten, als zeer effectief ervaren. In de pilots Groningen en Venlo was er zeer snelle crisisinterventie ten behoeve van een systeemgerichte hulpverlening. In Amsterdam was de hulpverlening anders (niet altijd 24/7 en niet zo zeer systeemgericht) georganiseerd.

De ervaringen in de pilots ondersteunen de opvatting dat, als de crisisinterventie en het vervolg daarop systeemgericht en directief is en direct aansluit op het politieoptreden, uiteindelijk alle partijen hulpverlening aanvaarden. Het percentage 'no show' in de pleggerhulpverlening liep terug tot 0%. In dit uitvoeringsadvies zal dan ook een keuze voor een dergelijke aanpak doorklinken. Centraal hierin staat dat hulpverleners zich daadwerkelijk willen bemoeien met de betrokkenen (en het gezin als zodanig) en niet loslaten.

Een 24/7-uurs bereik- en beschikbaarheidsdienst van de hulpverlening en de mogelijkheid van directe hulp zijn dan ook wenselijk en wellicht noodzakelijk, als men met het huisverbod ook het accepteren van hulpverlening wil effectueren.

In de pilots had deze 24/7-uurs interventie verschillende vormen. Groningen koos voor een driekoppig interventieteam in combinatie met een crisisdienst van het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW) voor de avond en nacht, Venlo zette een casemanager in die 24/7 uur per dag beschikbaar was en Amsterdam intervenueerde met het Vangnet & Adviesteam van de GGD.

Een goede afstemming en samenwerking tussen politie en hulpverleners is van groot belang. Voor de politie opdat zij de hulpverlening voor de betrokkenen aan professionals op het moment van crisis kan overlaten. Voor de hulpverleners opdat zij weten dat de veiligheid (van de slachtoffers en van henzelf) is gegarandeerd. De politie wil hierover dan ook graag op het niveau van de politieregio afspraken maken.

Bovenstaande betekent dat de gemeente in de voorbereidende fase met partijen moet nadenken over de wijze van crisisinterventie en aansluitende hulpverlening. Gelet op de complexiteit van de samenwerking is het aan te raden hierover in regionaal verband plannen en afspraken te maken. De Centrumgemeenten voor de vrouwenopvang hebben hierbij de regie. De gemeente dient met betrokken ketenpartners een aantal kernelementen uit te werken, zoals werkwijze en methodiek, samenwerking politie en hulpverleners, de organisatie van de crisisinterventie, informatiemanagement, capaciteitsmanagement, gevraagde inzet van partijen, profielen van gezinnen waar het om gaat en een gevarieerd hulpaanbod aan gezinnen, de opvolging na de eerste interventie en de verbinding met het lokale/ regionale huiselijk geweld beleid of ander relevant beleid zoals de openbare geestelijke gezondheidszorg.

Kernvragen crisisinterventie en aansluitende hulpverlening zijn:

- **Hoe richt je de snelle interventie in: welke instanties zijn daarbij betrokken? Wie heeft de regie?**
- **Signalering, melding en diagnose: wanneer komt de crisisinterventie voor welke groep in actie, wat doet zij precies ter plaatse en hoe zijn bevoegdheden geregeld?**
- **Hoe laat je crisisinterventie en hulpverlening naadloos op elkaar aansluiten of samenvallen?**
- **Hoe borg je continuering van de gezamenlijke aanpak gedurende het gehele traject, ook het traject na afloop van het huisverbod. Wie heeft de regie daarover?**

Sluitende keten

Zorg na de eerste crisisinterventie voor een goede overdracht aan en koppeling naar de reguliere hulporganisaties met aandacht voor systeemgerichte hulpverlening. De pilots hebben geleerd dat dit de zwakste schakel kan zijn in de aanpak: de intensiviteit van het hulptraject en de frequentie van contacten zijn na die eerste 10 dagen minder, er is mogelijk een overdracht aan andere hulpverleners en het zicht op het verloop van de hulp raakt uit beeld. Het in beeld houden van het gezin is van groot belang. Een sluitende keten kan worden gefaciliteerd met een gezamenlijk registratiesysteem.

In Venlo koos men ervoor om elk traject nog een jaar lang actief door de casemanager van het eerste uur te laten volgen door regelmatig contact tussen de casemanager en het gezin, en door contact van de casemanager met de betrokken hulpverleners.

Casusoverleg

Een casusoverleg is nodig om cliënten in te brengen en te bespreken, zolang als het hulpverleningstraject van de cliënten dat vraagt. Het doel van een casusoverleg is om snel in actie te komen bij signalen van huiselijk geweld en om een partij aan te wijzen die er mee aan de slag gaat. In de praktijk is dit de partij die al contact heeft met het gezin of een laagdrempelige ingang heeft.

De opbrengst van een casusoverleg is enorm:

- Outreachende hulp wordt daardoor gerealiseerd
- Er ontstaat samenwerking rondom concrete cases
- De ketenpartners zoals de hulpverlening, gemeenten en politie, raken vertrouwd met elkaars werkwijze en weten

elkaar te vinden als er sprake is van een crisis

Vooraf moet een aantal afspraken worden gemaakt over:

- Welke partijen aan het casusoverleg deelnemen en wie het overleg voorziet. Denk in ieder geval aan Politie, hulpverlenende organisaties, gemeente en OM en Reclassering
- Frequentie van het overleg
- Welke vaste personen deelnemen aan het overleg; vertrouwen is nodig om informatie te kunnen delen.
- De werkwijze, de aan te houden methodiek in het casusoverleg
- De wijze waarop afspraken worden vastgelegd en gevolgd. Welk registratiesysteem kan daarbij helpen?
- De wijze waarop teruggekoppeld wordt

Deskundigheidsbevordering

Zorg voor basiskennis huiselijk geweld!

De trainingen huisverbod gaan voor alle ketenpartners uit van de aanwezigheid van kennis van huiselijk geweld op basisniveau. Het ontbreken van dit basisniveau kan een risico zijn voor de implementatie van de wet. Waar die basiskennis huiselijk geweld ontbreekt, zullen alle ketenpartners, onder regie van de gemeente op zeer korte termijn een inhaalslag moeten maken. Alle ketenpartners op regionaal en/of lokaal niveau zijn mede verantwoordelijk voor het op niveau brengen en houden van de deskundigheid van medewerkers.

Er zijn verschillende trainingen ontwikkeld voor de ketenpartners betrokken bij het tijdelijk huisverbod (een aantal daarvan is al uitgevoerd):

- Er zijn 'informatiebijeenkomsten' gehouden door de VNG, in samenwerking met MOVISIE, voor alle ketenpartners gezamenlijk. Die bijeenkomsten worden op gemeentelijk en regionaal niveau aangeboden.
- Er zijn voorlichtingsbijeenkomsten gehouden door het Nederlands Genootschap van Burgemeesters in samenwerking met de VNG voor de burgemeesters.
- De HOvJ's krijgen een training m.b.t. het gebruik van het RiHG.
- De HOvJ's, de BPZ, de medewerkers van de meldkamer, de wijkteamsecretariaten en de call center medewerkers van de politie nemen deel aan een E-learning over het huisverbod. Dit programma is ook beschikbaar voor hulpverleners en voor de reclassering.
- Er is door MOVISIE een crosstraining ontwikkeld die door de ketenpartners gezamenlijk dient te worden gevolgd. De training richt zich enerzijds op de juridische aspecten en methodische consequenties van de nieuw in te voeren wet en anderzijds op de gevolgen daarvan voor de samenwerking tussen en de uitvoering van taken door de verschillende betrokken organisaties. Deelname van de belangrijkste ketenpartners aan de training is voorwaarde voor het welslagen van de training. Er wordt binnen de training gewerkt met het principe 'train de trainer'. De crosstraining kan vanuit de Centrumgemeenten flexibel worden ingezet. Niet alleen is specifieke deskundigheid op gebied van het huisverbod nodig; daaraan voorafgaand moet ten minste basisdeskundigheid voor preventie en aanpak van huiselijk geweld aanwezig zijn.
- Voor de rechterlijke macht heeft de SSR een cursusaanbod ontwikkeld.

Primaire processen en organisatie

- Maak beschrijvingen van werkprocessen

Voor alle kernpartijen geldt dat de werkprocessen moeten worden beschreven. Achter in dit advies zijn checklists toegevoegd die daarbij behulpzaam kunnen zijn.

- Sluit met de partners een privacyconvenant

Een systeemgerichte aanpak vereist dat ketenpartners informatie delen over een gezin.

Veel organisaties denken nog ten onrechte dat de privacy van betrokkenen in de weg zou staan aan het uitwisselen van gegevens ten behoeve van afstemming in de hulpverlening. De Wegwijzer gegevensuitwisseling en beroepsgeheim en de bijbehorende webapplicatie zijn door het Ministerie van Justitie ontwikkeld om hier duidelijkheid in te creëren. Het Modelconvenant gegevensuitwisseling bij huiselijk geweld van het Ministerie van Justitie is een instrument om samenwerking en het delen van informatie te ondersteunen.¹¹

- Implementeer een systeem voor informatie-uitwisseling

Goede registratie door politie, het ASHG, de Jeugdzorg, en alle andere relevante ketenpartners moet meer inzicht geven in de aard en omvang van huiselijk geweld. Eén informatieknooppunt faciliteert het delen van informatie door diverse organisaties over één gezin. Alle organisaties die bijdragen aan de aanpak van huiselijk geweld kunnen hierop worden aangesloten. Voor deze informatie-uitwisseling is een modelconvenant beschikbaar.

Door het Ministerie van Justitie is een systeem ontwikkeld, het Informatieknooppunt Huiselijk geweld (IHG). Dit systeem is getest in de drie pilots voor het huisverbod (Amsterdam, Groningen en Venlo) en in de gemeente Tilburg. Het IHG is tegelijk met de pilots geëvalueerd.

Er heeft inmiddels, naast de evaluatie, een behoeftepeiling plaatsgevonden onder de centrumgemeenten en de Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld naar een systeem als het IHG. Uit deze behoeftepeiling komt onder andere naar voren dat 70% van de respondenten behoefte heeft aan een elektronisch instrument als het IHG, maar dat hieraan verscheidene functionele en financiële wensen worden gekoppeld. Momenteel wordt bekeken of, en zo ja, op welke manier het mogelijk is om aan deze wensen tegemoet te komen. Daarvan zal afhangen of en zo ja, op welke manier het IHG beschikbaar zal worden gesteld.

Instrumenten

Er zijn ten behoeve van het huisverbod specifieke instrumenten ontwikkeld. Deze zullen (in elk geval digitaal op www.huisverbod.nl) worden aangeboden aan gemeenten:

- 1 Uitvoeringsadvies (onderhavig document) inclusief checklists
- 2 Het tijdelijk huisverbod, een korte kennismaking, met stroomschema
- 3 Het Risicotaxatie instrument Huiselijk Geweld (RiHG)
- 4 Een voorbeeld van mandaatverlening aan de HOvJ door de burgemeester
- 5 Een modelbeschikking opleggen huisverbod
- 6 Een modelbeschikking verlenging huisverbod
- 7 Een modelbeschikking intrekking huisverbod
- 8 Informatiefolder voor de uithuisgeplaatste (in 6 talen)

¹¹ M.S. Kruijff en R. Keus; 'Horen, zien en zwijgplicht? Wegwijzer huiselijk geweld en beroepsgeheim', Tekstbureau Alfa, Ministerie van Justitie, juli 2007. Voor deze publicatie alsmede voor het modelconvenant gegevensuitwisseling en huiselijk geweld en de een webapplicatie huiselijk geweld en beroepsgeheim zie www.huiselijkgeweldenberoepsgeheim.nl.

- 9 Informatiefolder voor de achterblijvers (in 6 talen)
- 10 Folder voor kinderen
- 11 Model instemmingformulier gegevensuitwisseling (te tekenen door de betrokkenen)

Daarnaast is vanaf 1 juli 2008 de volgende informatie beschikbaar op de website www.huisverbod.nl

- Informatie over opleidingen hulpverlening, gemeenten en politie
- Het modelconvenant gegevensuitwisseling bij huiselijk geweld
- De schriftelijke wegwijzer gegevensuitwisseling en beroepsgeheim inclusief informatie over de digitale webapplicatie¹²

De specifiek voor het tijdelijk huisverbod ontwikkelde instrumenten zijn geëvalueerd en bijgesteld; zij faciliteren het implementatieproces en waarborgen uniformiteit.

Externe communicatie

Om draagvlak voor het huisverbod te behouden is communicatie over de resultaten noodzakelijk. In de pilots bleek van het grootste belang hoe er op het hoogste niveau over het huisverbod werd gecommuniceerd. Een goede en gedragen uitvoering van de wet heeft er belang bij dat de bestuurders uit alle geledingen - de burgemeester, de verantwoordelijke wethouders, de Korpschef, de Officier van Justitie, de directies van (welzijns)instellingen - uitdragen dat het huisverbod een kans biedt om huiselijk geweld te voorkomen of te stoppen, en dat zij er voor willen gaan.

Omdat het om een nieuwe wet gaat, zullen verschillende partijen over de schouder meekijken en de resultaten willen volgen. Ook de burgers hebben belang bij een heldere publieksvoorlichting over de aanpak in hun regio.

Om het moment van een nieuwe aanpak huiselijk geweld te markeren is in alle pilotgebieden een startconferentie gehouden. Op de startconferentie zijn de kernpartners in bestuur, politie en hulpverlening uitgenodigd om te reflecteren op de nieuwe mogelijkheid die de wet biedt en op de consequenties daarvan voor de implementatie en realisatie van de aanpak. Bestuurders bogen zich over de vraag; hoe ga ik mijn nieuwe taak als burgemeester vormgeven, en hoe kan ik als wethouder welzijn de ketenaanpak regisseren voor veiligheid en hulpverlening gezamenlijk? Hulpverlenende organisaties realiseerden zich dat een snelle en gecoördineerde opvolging nodig is. Het opleggen van een huisverbod alléén is onvoldoende; het komt aan op een snelle en adequate interventie en aanpak voor het gezinssysteem.

Perscommunicatie

In de pilots zijn afspraken gemaakt over de perscommunicatiestrategie. Hierbij bleek het volgende van belang:

- **Formuleer een gezamenlijke boodschap.**
- **Pak het planmatig aan: treed op gezette tijden naar buiten. Zoek sleutelmomenten om naar buiten te treden zoals de start van de nieuwe aanpak, en halverwege om de resultaten te delen. Organiseer bijvoorbeeld een startconferentie voor de belangrijkste partners en voor de besturen van de omliggende gemeenten.**
- **Stem onderling goed af wie in welke fase woordvoerder is.**

12 www.huiselijkgeweldenberoepsgeheim.nl

- **Zorg voor een gezamenlijke boodschap; gebrek aan eenheid in externe communicatie kan afbreuk doen aan maatschappelijk draagvlak.**

Monitoring en evaluatie

Landelijk zal de Wet tijdelijk huisverbod na vijf jaar geëvalueerd worden. De minister heeft aan de Tweede Kamer toegezegd om ook een tussentijdse evaluatie te laten plaatsvinden, tweeëneenhalf jaar na inwerkingtreding van de wet. Voor deze evaluaties en voor inzicht in de lokale gang van zaken is het een voorwaarde dat huisverboden kunnen worden gemonitord en dat het proces kan worden geëvalueerd. Verschillende hulpverleningsorganisaties registreren niet op huiselijk geweld.

Verder heeft elke instantie zijn eigen wijze van registreren en staan de leden van een 'gezin' vaak onder verschillende namen geregistreerd. Dit kan het lastig maken om later te volgen welke instanties allemaal bij een gezin waarin een huisverbod speelde, betrokken zijn geweest. Het bemoeilijkt ook het zicht krijgen en houden op het verloop van de hulptrajecten.

Maak, zo mogelijk regionaal van te voren met ketenpartners afspraken over de wijze van registratie, over de indicatoren en over de definities. Eén geautomatiseerd informatiesysteem huiselijk geweld kan alle partners faciliteren bij registratie, monitoring, samenwerking en managementinformatie over gezinnen waar een tijdelijk huisverbod is opgelegd.

Registratie

Op het moment dat de wet in werking treedt, is het voor alle partijen van belang dat er landelijk op eenduidige wijze een aantal zaken wordt geregistreerd. Op dit moment wordt op landelijk niveau en in samenspraak met de professionals uit de praktijk nagedacht over de vraag 'wie moet wat met welk doel registreren en onder welke voorwaarden?' Zodra deze vraag is beantwoord worden de betreffende partijen hiervan op de hoogte gebracht.

Spreek een evaluatietraject af

Door evaluatie kan een periodiek beeld worden gegeven van de stand van zaken rondom de aanpak.

Organiseer bijeenkomsten met de kernpartners om de vinger aan de pols te houden: wat gaat goed, wat kan beter in de samenwerking?

Evalueer regelmatig waarom meldingen niet herkend zijn als huiselijk geweld, en wat er nodig is om te voorkomen dat meldingen gemist worden.

Organiseer op sleutelmomenten in het proces werksessies met als doel:

- door uitwisseling te komen tot integrale verbetering van de uitvoering;
- bespreking van knelpunten en zoeken naar oplossingsrichting;
- verankering van de nieuwe instrumenten zoals de methodiek waarmee de betrokkenen bij de crisisinterventie en de hulpverlening werken.

Intervisie en teamlearning zijn geëigende instrumenten om het proces te volgen en toetsen of het team nog op koers ligt. Teamlearning is een methodiek om de resultaatgerichtheid van een team te maximaliseren. Het idee achter teamlearning is dat een gefocust team, dat onderling goed samenwerkt, veel beter en sneller in staat is om een

opdracht tot een goed einde te brengen, dan een team waarvoor dat niet geldt.

Thema's die aan de orde komen zijn:

- Inhoud en werkwijze: worden projectdoelen gehaald, wat is de tussenstand.
- Organisatie: procesverloop van hobbels binnen en buiten het team, en analyse van verbeterpunten.
- Team: individuele bijdragen, benodigde kwalificaties in relatie tot teamsamenstelling, resultaatgerichtheid,^a samenwerking, oplossingsgerichtheid, communicatie etc.

Vooraf kan worden vastgesteld welke indicatoren worden opgenomen in de evaluatie en monitoring van de aanpak van huiselijk geweld. Denk bijvoorbeeld aan:

- Bereik van slachtoffers, plegers en kinderen/jongeren.
- Aard en omvang interventies.
- Opvolging van die interventies.
- Effecten van interventies.
- Deelname aan cursus en trainingsaanbod huiselijk geweld en huisverbod.
- Consequenties van het tijdelijk huisverbod voor de primaire processen binnen de verschillende betrokken organisaties: capaciteitsbeslag, deskundigheid, afspraken en afstemming, administratieve handelingen e.d..

De evaluatie van het huisverbod zal verbonden moeten worden met een gezamenlijk informatie-uitwisselingsysteem.

Inverdienen

In de pilots bleek dat de meeste gezinnen waar een huisverbod werd opgelegd al bekend waren bij een of vaak meerdere hulpverlenende instanties. Vaak wisten die instanties niet van elkaars betrokkenheid bij het gezin. Door samenwerking rond het huisverbod kwamen alle stukjes informatie over het gezin op tafel en won de totale hulpverlening aan slagkracht. Het huisverbod kost dus niet alleen hulpverlening, op termijn kan het juist leiden tot besparing van hulpverleningsinzet. Het gaat versnippering tegen en leidt tot (betere) onderlinge afstemming.

4. De stappen bij het opleggen van een tijdelijk huisverbod

Stap 1: Incidentmelding of Aangifte

Betrek het wijksecretariaat, het callcenter en de meldkamer van de politie bij de aanpak van huiselijk geweld met aandacht voor hun specifieke rol bij het huisverbod.

Draagvlak

Slachtoffers, getuigen, burens, vrienden, familie kunnen huiselijk geweld melden bij de politie of daarvan aangifte doen op het wijkbureau. Bij een telefonische melding zal het callcenter van de politie een eerste inschatting maken of het hier een spoed of geen spoedincident betreft en zal het alle incidentmeldingen van huiselijk geweld onmiddellijk doorschakelen naar de meldkamer. De tweede filter is de meldkamer, die beslist of er een eenheid van de surveillancedienst naar het adres gaat om te kijken wat er exact aan de hand is.

Organiseer binnen de politieorganisatie een voorbereidings sessie en instructie voor de medewerkers van het callcenter, het wijksecretariaat, de meldkamer en de basispolitiezorg, en geef informatie en voorlichting over de nieuwe mogelijkheden om huiselijk geweld aan te pakken. Bespreek de nieuwe rol en taak die van de medewerkers verwacht wordt.

Regievoering

De politie is natuurlijk niet de enige partij waar gemeld kan worden. Ook preventieve netwerken op buurtniveau, huisartsen, en maatschappelijk werkers hebben een signalerende functie en komen in actie bij huiselijk geweld. De ASHG's hebben een spilfunctie als het gaat om het opvangen en adviseren bij al deze signalen; zij zijn een knooppunt van coördinatie en regie voor de meldingen van huiselijk geweld. Positioneer het ASHG als middelpunt in de aanpak.

Gedeelde visie en ambitie

Meldingen komen ook binnen bij het ASHG, of de preventieve buurt- of vrijwilligersnetwerken op wijkniveau. Hoe worden deze meldingen gezien, gehoord, en serieus genomen: wie gaat er op af? Wat wordt er afgesproken over de aanpak van een oud incident waar bijvoorbeeld aangifte van wordt gedaan? Of bij zo'n incident een huisverbod kan worden opgelegd hangt af van de omstandigheden: is het een huisverbodwaardige situatie en is er sprake van (een ernstig vermoeden van) een ernstig en onmiddellijk gevaar van huiselijk geweld? In de pilots zijn telkens huisverboden uitgereikt naar aanleiding van een actuele crisissituatie.

Situaties waarbij er niet van een actuele crisis sprake lijkt te zijn, kunnen wel gelabeld worden in het politiesysteem, zodat bij een eerstvolgende melding direct een HOvJ ter plaatse gaat om te beoordelen cq. de burgemeester te adviseren of een huisverbod moet worden opgelegd.

Betrek preventieve netwerken zoals de Meldpunten Zorg & Overlast, huisartsen en vrijwilligersorganisaties op lokaal gemeentelijk niveau; zij zijn de oren en de ogen van de buurt. Zorg dat zij aangehaakt raken bij de aanpak.

Methodiek en aanpak

De Meldpunten Zorg & Overlast hebben vaak al een werkwijze ontwikkeld ten aanzien van crisismeldingen; bij de aanpak zijn (veelal) dezelfde ketenpartners betrokken als bij de aanpak van huiselijk geweld. Voorkom dat verschillende meldpunten (bv. Meldpunt Zorg & Overlast en het ASHG) langs elkaar heen werken.

Deskundigheidsbevordering

De eerste filter voor incidentmeldingen van huiselijk geweld is het callcenter en daarna de regionale meldkamer van de politie.¹³ Ervaringen in de pilots hebben geleerd dat het signaleren van huiselijk geweld een vak is. Niet altijd worden signalen door het callcenter (0900 8844) en de meldkamer goed opgepakt en herkend als huiselijk geweld situaties. Het is dan ook van belang aandacht te besteden aan de deskundigheid en training van medewerkers in het wijksecretariaat, het callcenter en de meldkamer van de politie, met betrekking tot het herkennen van huiselijk geweld. Zo kan de E-learning ook ingezet worden voor de medewerkers van beide afdelingen. Een protocol huiselijk geweld aan de hand waarvan kan worden doorgevraagd op de situatie zal de professionaliteit versterken.

Primaire processen en organisatie

Geef het callcenter van de politie de opdracht alle incidentmeldingen van huiselijk geweld met een acuut karakter door te zetten naar de meldkamer.

Communicatie

Zorg voor goede communicatie en overdracht van informatie tussen de politie en het ASHG en AMK/BJZ.

¹³ De politie maakt onderscheid tussen incidenten, meldingen en aangiften. Incidenten vormen de grote vergaarbak van alle incidenten op een dag, waaronder huiselijk geweld. Niet alle incidenten worden opgevolgd door een actie. Meldingen zijn de incidenten waar de politie daadwerkelijk op afstapt en op grond waarvan de meldkamer een surveillancewagen ter plaatse stuurt, en aangiften worden door slachtoffers of getuigen bij het wijkbureau gedaan.

Stap 2 & 3: Politie ter plaatse & eerste beoordeling situatie

Maak goede afspraken over het samenspel tussen de BPZ en de HOvJ / burgemeester.

Zorg dat de BPZ weet wat zijn rol en taak is. Het is niet de taak van de BPZ om een inschatting te maken van de mate van dreiging van huiselijk geweld; dat is de taak van de HOvJ/burgemeester. De BPZ kan wel beoordelen of is voldaan aan de formele criteria of het opleggen van een eventueel huisverbod mogelijk zou zijn alvorens de HOvJ/burgemeester ter plaatse te roepen.

Draagvlak creëren

Wanneer een incidentmelding is herkend als mogelijk een huiselijk geweld situatie gaat de BPZ ter plaatse.

Tot nu toe stonden politiemensen vaak machteloos bij een huiselijk geweldincident. Als zich geen strafbaar feit had voorgedaan, konden ze niet ingrijpen. De Wet tijdelijk huisverbod is (ook) van toepassing in die situaties dat zich nog geen strafbaar feit heeft voorgedaan en maakt preventief ingrijpen wel mogelijk. Dit vraagt om een cultuuromslag in de politieorganisatie en ook om een andere manier van kijken naar en denken over huiselijk geweld. Binnen de cultuur van de politie zijn politiemensen van mening dat het stellen van vragen over de privé situatie van burgers, vooral wanneer er geen sprake is van een strafbaar feit, een zaak is voor de hulpverlening.

Geef als management het belang aan van preventief optreden bij huiselijk geweld helder aan en maak duidelijk dat het hier een kerntaak van de politie betreft. Dit betekent dat ook de naleving daarvan wordt gevolgd in het bedrijfsproces en periodiek wordt beoordeeld op resultaat.

Regievoering

Vanuit de politieorganisatie is commitment, sturing en controle op de uitvoering nodig om de BPZ te ondersteunen.

De regievoering bij deze stappen in het tijdelijk huisverbod ligt vooral bij de top van de politieorganisatie.

Instrueer de verschillende afdelingen van de politie, waaronder ook de afdelingen Jeugd & Zeden over het huisverbod als kerntaak van de politie in verband met hun signalerende taak en hun rol in verschillende externe netwerken.¹⁴

Gedeelde visie en ambitie

Partijen moeten elkaar vinden in de visie en de ambitie dat de preventie van huiselijk geweld door middel van het huisverbod een kerntaak is van de politie. Dat betekent dat er extra alertheid moet komen op alle incidentenmeldingen van huiselijk geweld om te bezien of daar de BPZ ter plaatse moet gaan.

Het verhaal van Marco en Francien is ontleend aan de praktijk van de politie en overige ketenpartners. Marco en Francien staan voor al die gezinnen waar sprake is van dreiging van (fysiek) geweld, en waar met preventieve acties geweld kan worden voorkomen of in een vroegtijdig stadium kan worden gestopt. Hoe eerder men kan ingrijpen, hoe beter. Snelle interventie kan een escalatie voorkomen. Een gedeelde visie over hoe de aanpak van huiselijk geweld moet worden vormgegeven, stuurt het professionele handelen van de BPZ.

¹⁴ Wanneer er sprake is van eengerelateerd geweld of seksueel geweld is deskundigheid en expertise nodig vanuit specialistische afdelingen binnen de politie.

Methodiek en aanpak

Zoals gezegd moet de BPZ aan de hand van drie formele criteria, de drie voorvragen, beoordelen of er eventueel een huisverbod mogelijk zou zijn alvorens de HOvJ/burgemeester ter plaatse te roepen. Die drie voorvragen zijn:

De drie voorvragen voor de BPZ

- **Is er sprake van (dreigend) huiselijk geweld: zijn er aanwijzingen dat de ruzie een meningsverschil te boven gaat of zal gaan?**
- **Wordt het geweld veroorzaakt door iemand¹⁵ die in het huis woont of daar anders dan incidenteel verblijft?**
- **Is de persoon van wie de dreiging uitgaat meerderjarig?**

Het opleggen van een huisverbod is immers enkel mogelijk indien aan deze formele criteria is voldaan. Of aan de materiële criteria voor een huisverbod is voldaan dient te worden beoordeeld door de HOvJ/burgemeester. Het huisverbod kan dus niet worden ingezet bij 'lastige' pubers en ook niet bij situaties van (dreigend) geweld door 'exen', die niet of slechts incidenteel in de woning verblijven.

Het is van belang dat de BPZ goed geïnstrueerd is over hoe te handelen wanneer een feitelijk huisverbod waardige situatie zich voordoet terwijl formeel het huisverbod als maatregel niet kan worden ingezet.

Na de eerste formele beoordeling van de situatie door de BPZ zijn er verschillende mogelijkheden:

- Wanneer op bovenstaande vragen drie keer bevestigend is geantwoord, komt de HOvJ ter plaatse voor de inhoudelijke beoordeling van de situatie aan de hand van het RiHG, gevolgd door het al dan niet opleggen van een tijdelijk huisverbod door de HOvJ namens de burgemeester.
- Als er een strafbaar feit is gepleegd, is de lijn 'aanhouden tenzij...' De voorkeur gaat ernaar uit om –als de situatie zich daarvoor leent- gelijktijdig een huisverbod op te leggen. Het zijn immers gescheiden trajecten met ieder zijn eigen bevoegdheden.
- Wanneer er geen sprake is van huiselijk geweld, zal de ruzie op een andere manier moeten worden gesust.
- Als het niet om een huisgenoot gaat of de pleger is minderjarig zal het geweld op een andere wijze gestopt moeten worden en een verwijzing naar hulpverlening en inbreng in een (jeugd)casusoverleg plaatsvinden,
- (In Venlo koos men in die situaties voor dezelfde gecoördineerde hulpverleningsaanpak als bij een huisverbod).

In zeer ernstige situaties, indien slachtoffer het zelf graag wil, of in geval van eergelateerd geweld kan uiteraard zoals vanouds doorverwijzing naar de vrouwenopvang of een andere veilige plaats volgen.

Samenloop met strafrecht

Het bestuursrechtelijke huisverbod en het strafrechtelijk traject zijn gescheiden trajecten. Elk traject kent zijn eigen wettelijke bepalingen en bevoegdheden. Het is van belang dat die twee trajecten elkaar niet tegenwerken, maar juist waar mogelijk elkaar versterken. Op die manier wordt aangegeven, dat de overheid één duidelijke boodschap heeft, namelijk dat huiselijk geweld onder geen beding getolereerd wordt.

Strafbaar huiselijk geweld zal in veel gevallen gelijktijdig geïndiceerd worden als huisverbodwaardig, tenminste als pleger en slachtoffer in een huis samenwonen, meer dan incidenteel in hetzelfde huis verblijven en de verdachte

15

Dit kan zijn een partner, een ex-partner, een meerderjarig kind, een familielid, een familievriend, een huisgenoot in andere zin, etc..

meerderjarig is, hetgeen voor de betrokken instanties een reden is om alert te zijn op de mogelijke samenloop van een bestuursrechtelijk en strafrechtelijk traject.

Als er derhalve sprake is van een aanhouding in het kader van een mogelijke strafrechtelijke vervolging op het moment dat moet worden besloten over het opleggen van een huisverbod, verdient het de voorkeur om direct na het incident tevens het huisverbod op te leggen. Zonder strafrechtelijk ingrijpen zou op dit moment het huisverbod ook zijn opgelegd. Hiermee wordt het huisverbod losgekoppeld van de vraag of een strafrechtelijk traject zal volgen en wordt het opleggen van het huisverbod dus niet afhankelijk van het verloop van een strafrechtelijk traject en het moment van invrijheidstelling van verdachte.

Bovendien houdt een huisverbod ook een contactverbod in, waardoor ook tijdens opsluiting van de verdachte de rust voor de thuisblijvers niet door de verdachte kan worden verstoord.

De voordelen van deze werkwijze ingeval van samenloop zijn dat:

- de boodschap die aan betrokkenen wordt afgegeven eenduidig is: huiselijk geweld heeft gevolgen voor het hele (gezins)systeem;
- voor de directe inzet van de hulpverlening bij een huisverbod één protocol geldt; de pilots hebben uitgewezen dat alle betrokkenen aan hulpverlening direct volgend op het incident gevolg geven.
- de burgemeester het huisverbod kan intrekken, mocht de ontwikkeling in de periode van 6 uur, de invroegingstelling of voorlopige hechtenis aanleiding zijn om een andere inschatting van het gevaar te maken. Doorgaans zullen alle betrokkenen meer belang hebben bij gelijktijdig lopende trajecten.

Het OM maakt afspraken met politie en reclassering dat de politie een huisverbod altijd in het proces-verbaal vermeldt en dat de reclassering het verloop van het huisverbod voor alle betrokkenen vermeldt in de rapportage.

Bij overtreding van het huisverbod wordt betrokkene in beginsel voorgeleid aan de Rechter-Commissaris.

Deskundigheidsbevordering

Besteed aandacht aan het informeren en trainen van politiemensen in het signaleren en beoordelen van huiselijk geweld. De politie komt als eerste in aanraking met incidenten die kunnen leiden tot een huisverbod. Voor het interpreteren en duiden van de signalen gaan zij af op hun expertise, praktijkervaring, en kennis over huiselijk geweld. Marco uit de Marco en Francien casus heeft geen antecedenten op zijn naam staan, er zijn geen mutaties in BPS; er zijn derhalve geen formele signalen dat het hier gaat om een pleger van huiselijk geweld. Het voorbeeld laat zien dat ervaring en training nodig is om de situatie van Marco en Francien te herkennen als huiselijk geweld en als kindermishandeling.

De politie moet weten op basis van welke criteria een situatie ter plaatse beoordeeld kan worden. De basistraining huiselijk geweld, de E-learning tijdelijk huisverbod en de eendaagse training huisverbod voor de HOvJ voorzien in de basiskennis over huiselijk geweld en het tijdelijk huisverbod.

Primaire processen en organisatie

Primaire processen zijn niet vandaag of morgen veranderd. In de pilots bleek dat de basispolitiezorg zich te vaak op eigen inhoudelijke inschattingen en oordelen baseerde met betrekking tot de mate van dreiging, of op de mogelijke beschikbaarheid van de HOvJ. Meer sturing op het proces in de beginfase, zo werd geleerd uit de pilots, is van cruciaal

belang om het proces goed te laten verlopen.

Zo heeft men in de pilot Venlo al snel besloten om in het Veiligheidshuis dagelijks alle incidentmeldingen die ter kennis van de politie kwamen te screenen. Een gezamenlijke activiteit van de politie, casemanager en Bureau Slachtofferhulp.

Communicatie

Vanuit de politieorganisatie moet helder gecommuniceerd worden over de verschillende rollen en taken van de meldkamer, de BPZ en de HOvJ. Ook is goede communicatie over de inzet van capaciteit nodig. Scherp hier de training op aan en maak een impactanalyse voor de politieorganisatie in relatie tot de capaciteit.

Stap 4: Hulpofficier van Justitie ter plaatse¹⁶

Organiseer capaciteit voor de taak van de HOvJ.

Draagvlak creëren

Wanneer de BPZ aan de hand van de drie formele criteria / voorvragen (1. het incident is meer dan een meningsverschil, 2. betrokkenen zijn huisgenoten of verblijven anders dan incidenteel in de woning, 3. de persoon van wie de dreiging uitgaat is meerderjarig) bepaalt dat de situatie zich mogelijk leent voor een huisverbod, roept hij of zij de HOvJ ter plaatse die aan de hand van het RiHG beoordeelt of een tijdelijk huisverbod noodzakelijk is en indien zulks het geval is namens de burgemeester een huisverbod oplegt. Aandacht (en capaciteit) voor deze nieuwe rol en taak vergroot het draagvlak in de politieorganisatie om deze rol met verve te kunnen uitvoeren.

Regievoering

Regievoering in deze stap ligt bij gemeente en politieorganisatie. Dit punt leent zich bij uitstek voor bespreking in het Regionaal College om tot regionale afstemming te komen over de rol van de HOvJ bij het huisverbod.

- Burgemeester(s) en Korpschef maken afspraken over de wijze waarop het mandaat geregeld en ingevuld wordt.
- Er dienen duidelijk afspraken te worden gemaakt over de inzet en capaciteit van de beschikbare HOvJ's in de politieregio.

Gedeelde visie en ambitie

Een wettelijke verplichting biedt op zich nog niet de intrinsieke motivatie om ook echt te interveniëren. Binnen het bestuur en de politieorganisatie moet men er van overtuigd zijn dat een preventieve ingreep tot de kerntaak behoort van de burgemeester en de politie. In de startfase kunnen afspraken over de te realiseren ambitie ondersteunend werken. Formuleer een ambitie die helder en specifiek is, bijvoorbeeld: wij zorgen dat 80% van de meldingen adequaat opgevolgd wordt door een HOvJ ter plaatse.

Methodiek en aanpak

Maak afspraken met BPZ en meldkamer over het moment en de wijze van inschakelen c.q. oproepen van de HOvJ. Betrek daarbij dat de drie voorvragen door de BPZ positief worden beantwoord.

Deskundigheidsbevordering

De bestuurlijke context waarin de HOvJ / burgemeester opereert is nieuw. Hij of zij moet een inschatting maken van de dreiging en een belangenafweging maken. Vervolgens moet hij of zij het besluit toelichten en motiveren aan uithuisgeplaatste en achterblijvers, en in geval van mandatering aan de HOvJ door de burgemeester moeten er gegevens worden verzameld en doorgestuurd naar de burgemeester, het gemeentehuis en het interventieteam (dossievorming en administratieve lasten). Dit vraagt van de HOvJ / burgemeester andere competenties en vaardigheden die voor HOvJ's getraind kunnen worden in de daarvoor ontwikkelde één-daagse training.

¹⁶ Indien de burgemeester geen mandaat verleent aan de HOvJ, dan zal de burgemeester zelf ter plaatse moeten komen en zijn onderstaande beschrijvingen dus van toepassing op de burgemeester.

Primaire processen en organisatie

Het huisverbod brengt een nieuwe werkwijze mee voor de politie. Dat dit gewenningstijd vraagt, hebben de pilots geleerd. In alle pilots gold de afspraak dat de HOvJ afgaat op alle meldingen en incidenten.¹⁷ Dat is in geen enkele gemeente gerealiseerd. Bij de keuze tussen verschillende incidentmeldingen werd in de praktijk geprioriteerd binnen de prioritering en ging de HOvJ naar het zwaarste incident.

- In de pilots moest de HOvJ zijn/haar taken betreffende het huisverbod combineren met de andere werkzaamheden in een dienst. Geregeld concurreren dan verschillende urgente zaken, variërend van roofoverval tot huiselijk geweld, om de aandacht en tijd van een HOvJ. De huisverbodprocedure vraagt van de HOvJ een extra tijdsinvestering - zeker gezien de aanrijtijden in politiedistricten met landelijk gebied.
- Om de rol en taak van de HOvJ bij het huisverbod te borgen, zal de HOvJ gefaciliteerd moeten worden om deze taak uit te voeren, of zal er gekeken moeten worden naar bijvoorbeeld een piketregeling van beschikbare HOvJ's ten behoeve van het uitvaardigen van huisverboden.
- Vertaal de inzet van de HOvJ bij huisverbodzaken naar adequate bedrijfsvoering in de korpsen, en een eenvoudige administratieve procedure, bijvoorbeeld een straatversie van het RiHG en een informatiegestuurd proces-verbaal.

Communicatie

Het opleggen van een tijdelijk huisverbod vraagt een goede afstemming en communicatie tussen BPZ en HOvJ / burgemeester over ieders taak en rol bij een melding of incident.

De HOvJ dient goed op de hoogte te zijn van de afspraken die gemaakt zijn met de burgemeesters in zijn of haar politieregio over het mandaat, de procedure die gevolgd wordt en de vereiste administratieve handelingen. Scherp hier de training van de HOvJ op aan.

Indien de burgemeester zelf ter plaatse gaat om een huisverbod afweging te maken en eventueel een huisverbod op te leggen, dan vergt dit bijzondere aandacht van de voorlichters van de gemeente. De impact van het feit dat een burgemeester zelf ter plaatse gaat moet niet worden onderschat.

17 Amsterdam heeft vanaf de start aangegeven, dat zij dat niet konden garanderen.

Stap 5: Hulpofficier van Justitie maakt Risicotaxatie¹⁸

Borg ervaring en consistent gebruik van het RiHG in de politieorganisatie: door training en het benoemen van specialisten.

Draagvlak creëren

Op grond van uitvoering wetenschappelijk onderzoek¹⁹ is het RiHG opgesteld als instrument op grond waarvan een inschatting kan worden gemaakt van de dreiging van huiselijk geweld. In de pilots vond de politie het een bruikbaar instrument, het totale huisverbod proces vond de politie tijdrovend. In de pilots is het RiHG getest en vervolgens op een aantal punten aangepast. Het RiHG wordt doorontwikkeld en verder getest op betrouwbaarheid en validiteit. Het RiHG bevat alle criteria die de burgemeester bij zijn afweging om wel of geen huisverbod op te leggen, moet betrekken. Het betrekken van al deze criteria is wettelijk voorgeschreven. De burgemeester mag dus geen andere criteria bij zijn afweging betrekken. Vervolgens behelst het RiHG een wegingskader dat aangeeft in welke gevallen een huisverbod zou kunnen worden opgelegd. Aangezien het wel of niet opleggen van een huisverbod een discretionaire bevoegdheid van de burgemeester is, is dit wegingskader niet verplicht.

In de wet wordt verwezen naar nadere regels (een AMvB) over de aard van de feiten en omstandigheden die aanleiding kunnen geven een huisverbod op te leggen. Aan die feiten en omstandigheden wordt in de AMvB concrete invulling gegeven. De HOvJ's worden getraind in het gebruik van het RiHG. Facilitering en training van de HOvJ's moeten zorgen voor verder draagvlak in de politieorganisatie voor het huisverbod en het RiHG. Dit zal bijdragen aan een goed en consistent gebruik van het RiHG door de HOvJ.

Regievoering

Vanuit de leiding dient aandacht te zijn voor de positie en rol van de HOvJ. De ervaring leert dat onvoldoende draagvlak en aansturing vanuit de leiding leidt tot inconsistent gebruik van het RiHG. Een breed gedragen en uitgedragen commitment door de leiding en strakke sturing en controle op de uitvoering zijn hiervoor onontbeerlijk.

Gedeelde visie en ambitie

Of het RiHG consistent wordt toegepast hangt grotendeels samen met een gedeelde visie in de politieorganisatie over de taak en rol die zij hebben in het voorkomen van huiselijk geweld. Wordt huiselijk geweld als een kerntaak gezien, of wordt uiteindelijk toch voorrang gegeven aan andere politiezaken?

Spreek intern af dat in principe op elke melding van huiselijk geweld wordt gereageerd conform de procesbeschrijving: de BPZ maakt een aan de hand van drie formele criteria / voorvragen een inschatting van de situatie ter plaatse en roept de HOvJ / de burgemeester er bij, die met het RiHG objectief vaststelt of een tijdelijk huisverbod moet worden opgelegd.

¹⁸ Indien de burgemeester geen mandaat verleent aan de HOvJ, dan zal de burgemeester zelf ter plaatse moeten komen en zijn onderstaande beschrijvingen dus van toepassing op de burgemeester.

¹⁹ B. Beke en J. Kuppens: 'Huisverbod sleutel tot minder geweld? Aanzet tot een risicotaxatie-instrument huiselijk geweld', onderzoek in opdracht van het Landelijk bureau Huiselijk geweld en de politietaak, Advies en Onderzoeksgroep Beke, 2006.

Methodiek en aanpak bij interventie

Het RiHG biedt de mogelijkheid tot een weloverwogen oordeel over de situatie te komen. Met het RiHG worden de risico's van dreiging in kaart gebracht op drie niveaus:

1. De persoon: antecedenten, negatieve houding, riskante gewoonten.
2. Het incident zelf: psychisch geweld, bedreiging, lichamelijk geweld, seksueel geweld, zwaarte van de intimidatie, geweldsontwikkeling, wapens, aanwezigheid van kinderen, geweldsverwachting, en de achteraf beoordeling van het geweld door pleger.
3. De context: leefomstandigheden waarbinnen het huiselijk geweld zich afspeelt: werkgerelateerde problemen, financiële problemen, familie en huwelijksomstandigheden, sociaal isolement.

De methodiek en het RiHG zijn helder beschreven. Toch volgt consistent handelen van de HOvJ niet zondermeer rechtstreeks uit heldere afspraken en methodiek. In de pilots constateerden we een aantal valkuilen: de HOvJ maakte soms eerst de afweging dat een huisverbod zou moeten worden opgelegd en ging vervolgens ter plaatse om het RiHG af te nemen. Het RiHG werd in die gevallen eerder als controlemiddel achteraf gebruikt om het eigen oordeel van de situatie te toetsen, dan als instrument dat moet helpen dit oordeel te vormen.

De ervaring heeft geleerd dat de HOvJ enige tijd nodig heeft om ervaring op te doen; intervisie aan de hand van concrete cases kan hierbij ondersteunen.

Deskundigheidsbevordering

Aan de HOvJ's die gaan werken met het RiHG wordt behalve de E-learning een speciale HOvJ training huisverbod aangeboden; belangrijke voorwaarde is dat deze HOvJ's deze training volgen vóór zij aan de slag gaan. Maar met alleen trainen ben je er niet. Als het huisverbod wordt ingevoerd moet er rekening mee worden gehouden dat er enige tijd overheen gaat voordat de expertise is opgebouwd en de aanpak is ingesleten. Uit het evaluatieonderzoek naar het RiHG werd niet duidelijk of de HOvJ altijd zelf het slachtoffer had gehoord. Omdat de angst voor recidive van het slachtoffer een van de sterkst voorspellende waarden is voor (herhaling van) huiselijk geweld, wordt dit punt nog eens nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. Het RiHG moet echt worden ingevuld met informatie die ook direct afkomstig is van het slachtoffer.

Primaire processen en organisatie

In iedere regio zullen vóór het van kracht worden van de wet voldoende HOvJ's getraind zijn om RiHG's af te nemen en huisverboden te kunnen uitreiken. In de pilots bleken veel HOvJ's opgeleid, terwijl maar weinig daadwerkelijk een RiHG afnamen of ervaring opdeden met het opleggen van een huisverbod. Door ervoor te kiezen niet alle HOvJ's op te leiden ontstaan specialisten die getraind worden en in een piketdienst afgaan op huiselijk geweldincidenten; op die manier krijgen zij snel inzicht en duurzame ervaring in het consistent gebruiken van het RiHG.

Maak goede afspraken over de administratieve afhandeling van het huisverbod door de HOvJ: de beschikking, doorslag, registratie in BPS en XPOL. In Groningen werden deze taken verricht door het servicecentrum van de politie dat daarmee een deel van de belasting van HOvJ's uit handen nam. Onderzoek binnen de organisatie hoe de HOvJ daarbij ondersteund kan worden.

Alle overdrachtmomenten vormen belangrijke, maar zwakke schakels in de keten. Maak afspraken over de beschikbaarheid en de wijze van waarschuwen van de crisisinterventie of de casemanager. Maak goede afspraken

met het ASHG over de administratieve afhandeling en de communicatie met de hulpverlening. Dit is van belang voor snelle en effectieve hulp en de mate waarin het ASHG haar coördinerende/regisserende taak optimaal kan uitvoeren. Zo was in Amsterdam aanvankelijk afgesproken dat ook gegevens van plegers door het interventieteam doorgestuurd zouden worden naar het ASHG. Het interventieteam had daar echter problemen in verband met een interpretatie van de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO), met als effect dat plegers niet of veel te laat werden benaderd voor een hulptraject.

Communicatie

Heldere communicatie in de politieorganisatie over het belang van het gebruik van het RiHG en over de aard van de zaken waarin het RiHG wordt gebruikt en ingezet, is belangrijk.

Stap 6: Hulpofficier van Justitie legt namens de burgemeester een huisverbod op²⁰

Maak om te beginnen in regionaal verband goede afspraken over de afstemming tussen burgemeester en HOvJ.

De Wet tijdelijk huisverbod geeft de mogelijkheid aan de burgemeester om de bevoegdheid een huisverbod op te leggen te mandateren aan de HOvJ. Er is geen ondermandaat mogelijk, dus de HOvJ kan deze bevoegdheid niet doorgeven. Alleen de burgemeester kan een huisverbod intrekken of verlengen. Deze bevoegdheden kunnen niet worden gemandateerd.

Mandaat

Mandaat is de bevoegdheid om namens een bestuursorgaan een besluit te nemen. Het is geen overdracht van bevoegdheden. De burgemeester blijft te allen tijde bevoegd zelf een huisverbod op te leggen. Bij een ondertekeningmandaat (zoals in Venlo werd gehanteerd) heeft de burgemeester zelf over het opleggen van een huisverbod beslist en alleen het tekenen van de beschikking aan de HOvJ gemandateerd

Machtiging

De burgemeester kan de HOvJ machtigen voor het verrichten van een aantal in de wet genoemde taken:

- **Het bij (een vermoeden van) kindermishandeling contact op te nemen met het AMK/BJZ.**
- **Het mondeling aanzeggen van een huisverbod aan de uithuisgeplaatste in een spoedeisende situatie.**
- **De achterblijvers informeren over de inhoud en de gevolgen van het niet naleven van een huisverbod.**
- **De inhoud van een huisverbod meedelen aan een hulpverlenende instantie (doorgaans het ASHG).**
- **Het egelen van bijstand door een raadsman binnen 24 uur nadat de uithuisgeplaatste die wens te kennen heeft gegeven.**

Draagvlak creëren

De HOvJ/burgemeester legt een tijdelijk huisverbod op wanneer uit de risicotaxatie blijkt dat een pleger een hoog risico scoort. Hij/zij neemt vervolgens de huissleutels van de uithuisgeplaatste in.

In de pilots werd zichtbaar dat het draagvlak bij de politie voor het opleggen van een tijdelijk huisverbod, onlosmakelijk verbonden is met de zichtbaarheid van een strak ingezet vervolgtraject, met 24uurs bereikbaarheid en beschikbaarheid van een crisisinterventieteam en een eerste hulpaanbod. Waar in de pilots een interventieteam aanwezig was, zag de politie dat hun inspanningen leidden tot het aanvaarden van hulp van plegers en slachtoffers. Uit de politiegegevens blijkt dat de politie in 30 % van alle huiselijk geweldincidenten meerdere malen naar hetzelfde adres rijdt. In een groot aantal zaken meer dan tien keer. Dat dit ook veel tijd kost zal duidelijk zijn. Het bij de eerste keer al goed interveniëren middels het huisverbod kan in die zin ook kostbare politie-inzet besparen.

Regievoering

Het tijdelijk huisverbod is een bestuurlijke maatregel die opgelegd wordt door de burgemeester. De burgemeester heeft daarmee een preventief instrument in handen om geweld vroegtijdig te stoppen of te voorkomen. De

²⁰ Indien de burgemeester geen mandaat verleent aan de HOvJ, dan zal de burgemeester zelf ter plaatse moeten komen en zijn onderstaande beschrijvingen dus van toepassing op de burgemeester. Indien de burgemeester kiest voor een 'ondertekeningmandaat zoals hierna zal worden beschreven, dan zal hij gebeld worden door de HOvJ en zijn besluit telefonisch aan de HOvJ kenbaar moeten maken.

burgemeester kan er voor kiezen om de uitvoering van het tijdelijk huisverbod in enige mate te mandateren aan de HOvJ.

Adequate regievoering in deze stap vraagt van de gemeente:

- In regionaal verband afspraken te maken over de wijze van mandatering. Afstemming met andere gemeenten die binnen dezelfde politieregio vallen is hierbij noodzakelijk. Uitgangspunt is immers dat alle gemeenten in de politieregio dezelfde mandatering hebben.
- Afspraken maken met het OM over de samenloop van het tijdelijk huisverbod met strafrechtelijke trajecten. Wanneer een strafrechtelijke interventie ingezet kan worden dient altijd direct bekeken te worden of ook een huisverbod kan worden opgelegd, zodat de huisverbodprocedure ook in die gevallen moet worden doorlopen. De samenloop vraagt om informatie-uitwisseling tussen huisverbod- en strafrechtketen; het proces verbaal (van voorgeleiding) en de vroeghulprapportage van de reclassering zijn hiervoor de geëigende middelen. De reclassering kan adviseren over de voorwaarden bij een eventuele schorsing of (deels) voorwaardelijke veroordeling, die de uitvoering van de hulpverlening bij een huisverbod ondersteunen.
- Afspraken met de reclassering over hun taak en ondersteunende rol in de aanpak van plegers.

In de pilots was sprake van een stevige samenloop tussen tijdelijk huisverbod en strafrechtelijke trajecten. Daarmee is de betrokkenheid van het OM bij het huisverbod van groot belang; beide processen kunnen elkaar versterken. Er moeten goede afspraken gemaakt worden voor die cases waarin het tijdelijk huisverbod samenloopt met een strafrechtelijke maatregel.

Het OM, maar zeker ook de reclassering, dient onderdeel te zijn van de samenwerkingsketen.

Taken van de reclassering in huisverbodzaken waar wvn strafrechtelijk traject loopt, zijn onder andere:

- Delen van informatie en afstemming of de pleger al bij de reclassering bekend is.
- Kaderstellend: de reclassering beschrijft het strafrechtelijke traject aan uithuisgeplaatste. Hierdoor wordt helder wat er gebeurt als het huisverbod niet wordt nageleefd.
- Voeren van motiverende gesprekken wanneer uithuisgeplaatste uit het huptraject dreigt te stappen.
- Controle op de naleving van de afspraken in geval van samenloop met een strafrechtelijke maatregel.
- Bijdragen aan de rapportage voor de burgemeester ten behoeve van een eventuele verlenging.
- Deelname aan casusoverleg.

Gedeelde visie en ambitie

In het verhaal van Mehmet en Anna is heel wat aan de hand. Een groot aantal hulpinstanties is betrokken, bovendien is er sprake van een strafrechtelijk traject voor de uithuisgeplaatste. Waarom dan nog een huisverbod? Kom met partners tot een gedeelde visie en aanpak over de meerwaarde van samenloop van het bestuursrechtelijke en strafrechtelijke traject.

De bestuursrechtelijke maatregel van huisverbod en een strafrechtelijke vervolging zijn gescheiden en van elkaar onafhankelijke trajecten. Met elk een eigen kader van bevoegdheden. Ook als er sprake is van een strafrechtelijk traject, kan het opleggen van een huisverbod nuttig en noodzakelijk zijn. Een huisverbod houdt ook een contactverbod in, zodat ook tijdens een eventuele voorlopige hechtenis geen ongewenste beïnvloeding of intimidatie jegens het vermoedelijke slachtoffer kan plaatsvinden. Het risico dat de slachtoffers of potentiële slachtoffers lopen, moet leidend zijn. In het geval van Anna en Mehmet was het verloop van de strafrechtelijke vervolging onduidelijk. De casemanager

wilde niet het risico lopen dat Mehmet onverwacht vervroegd vrij zou komen, en weer zou aankloppen bij het huis van Anna. De verlenging van het huisverbod was in deze casus een vangnet voor dat risico van dreiging.

In een strafrechtelijk traject kan er alleen op de verdachte invloed worden uitgeoefend. De meerwaarde van het preventieve huisverbod in samenloop met een strafrechtelijke aanpak ligt in de systeemgerichte aanpak van het probleem:

- Het gezin komt echt 'op tafel', voor alle leden van het systeem is aandacht en wordt een totaal plan van aanpak gemaakt.
- Het biedt een kader voor een systeemaanpak geregisseerd door een casemanager die het mandaat heeft de uitvoering en aanpak rondom het gezin aan te sturen.

Voor de betrokkenen bestaat de meerwaarde uit:

- Het borgen van de zorg voor Anna en kinderen.
- Borgen van de systeemaanpak.
- Het gezin is blijvend in beeld bij hulporganisaties.
- De pleger is blijvend in beeld bij de politie.
- Zolang het huisverbod aanwezig is geldt er een strafrechtelijk sanctioneerbaar contactverbod voor de uithuisgeplaatste.

Deskundigheidsbevordering

Openbaar Ministerie:

- Zorg voor een training en werkinstructie van Officieren van Justitie in de regio bij samenloop van het huisverbod met strafrechtelijk spoor; zorg dat de Aanwijzing Huiselijk Geweld van Procureurs Generaal wordt toegepast.

Primaire processen en organisatie

Gemeente(bij voorkeur in regioverband):

- Maak afspraken over de wijze waarop de burgemeester betrokken en geïnformeerd wil worden: door telefonisch overleg voorafgaand van het opleggen van een huisverbod, of door informatie achteraf door het toesturen van de beschikking en het ingevulde RiHG.
- Maak afspraken met de politie over de wijze waarop het ingevulde RiHG en de beschikking worden doorgestuurd naar de gemeente. Liefst per e-mail of fax
- Het creëren van short stay opvangplekken voor uithuisgeplaatsten is op grond van de Wet tijdelijk huisverbod geen verplichting voor gemeenten. Echter, uit de pilots blijkt dat de beschikbaarheid van opvang de acceptatie van het huisverbod door uithuisgeplaatsten eenvoudiger maakte.
- Neem in de begroting taxikosten op voor het vervoer van plegers die midden in de nacht uit de woning worden gezet en geen auto hebben of onbemiddelbaar zijn.
- Maak afspraken met de Sociale Dienst voor een tijdelijke uitkering (voor achterblijvers) in het kader van de bijzondere voorzieningen.
- Maak afspraken over de rol die de reclassering vervult bij de uitvoering van het tijdelijk huisverbod.

Politie:

- Maak afspraken met het ASHG over de wijze waarop het ingevulde RiHG en de beschikking worden doorgestuurd.
- De politie dient afspraken te maken over de sleutels, en na te denken over de wijze waarop de sleutels worden

teruggeven. In de casus van Anna werden de sleutels van Mehmet aan haar teruggegeven. De vraag is of dit een gelukkige keuze is geweest; daarmee wordt Anna een verantwoordelijkheid gegeven die het tijdelijk huisverbod juist wil wegnemen.

Communicatie

Communiqueer met de reclassering over diens inzet tijdens een samenloop van huisverbod en strafrechtelijk traject. Zorg voor communicatie tussen het OM en burgemeester over het invullen van bijzondere voorwaarden als ook een huisverbod is opgelegd en de voorlopige hechtenis wordt geschorst.

Stap 7 & 9: Interventieteam²¹ rukt uit & Systemgerichte hulpverlening

Organiseer een 24-uurs bereikbare en beschikbare (crisis)interventie

Draagvlak creëren

Het succes van het huisverbod zal sterk afhangen van het aanvaarden van hulp door betrokkenen als vervolg op het huisverbod. De wijze waarop de crisisinterventie wordt ingevuld is daarbij van groot belang. De verwachting is dat alleen gezamenlijke inspanning en een systeemgerichte aanpak kunnen leiden tot het stoppen van het geweld of het voorkomen van (recidive) van huiselijk geweldincidenten.

In de pilots blijkt dat ook voor de hulpverlening geldt dat het huisverbod een nieuwe werkwijze in de aanpak van huiselijk geweld met zich meebrengt, vooral waar het gaat om de eerste tien dagen van het huisverbod. Er moet onmiddellijk een interventie zijn (diagnose, plan van aanpak, doorverwijzing), de betrokkenen moeten waar nodig worden gemotiveerd. In tien dagen moet een diagnose worden gesteld, moeten intakes worden geregeld gericht op systeemgerichte hulpverlening, welke niet of minder afhankelijk moet zijn van de vraag of er een hulpvraag is vanuit de betrokkenen.

Een systeemaanpak vraagt om vertrouwen in elkaar als ketenpartners. Immers om tot een systeemaanpak te komen moeten hulpverleners aan elkaar expliciteren hoe ze werken.

De uitvoeringsregisseur (de Centrumgemeente vrouwenopvang / ASHG) kan een positieve bijdrage leveren aan het creëren van draagvlak voor de nieuwe aanpak:

- Besteed bij de start van de nieuwe aanpak tijd om de aanpak van de (crisis)interventie uit te leggen aan de partners, ook de partners die niet per definitie bij elk huisverbod betrokken zullen zijn. Neem de partners in de aanpak mee in het proces, zodat zij begrijpen wat van hun verwacht wordt.
- Houd er rekening mee dat wanneer alles op strategisch niveau is besproken en afgekaart, dat nog niet betekent dat de aanpak op uitvoerend niveau is ingesleten.

Regievoering (regionale aanpak)

Voor de inrichting van de crisisinterventie ligt de regie vooral bij de gemeente. De gemeente kan er voor zorgen dat er een goede verbinding is tussen beleidsregie op gemeentelijk niveau en uitvoeringsregie op casusniveau. Dit leent zich voor afspraken op regionaal niveau.

In Venlo opereerde de projectleider Huisverbod van de gemeente als een tandem met de Mutsaersstichting. De gemeentelijk projectleider creëerde de randvoorwaarden waaronder de Mutsaersstichting kon werken: zij bood een heldere opdracht, sturing op de uitvoering, sturing op inhoud en resultaten. Bij de start heeft zij bedongen dat de reguliere organisaties zoals AMW, BJZ en de plegerhulpverlening, vaste mensen levert zodat een stabiel hulpverleningsteam kon ontstaan. Zo kon de casemanager rekenen op vaste collega's bij deze organisaties, op het moment dat hij hun advies of interventie nodig had bij een casus.

De regie over het tot stand komen en het continueren van een systeemaanpak van de cliënten ligt bij de casemanager. Door de korte tijd die beschikbaar is, wordt de druk op de keten vergroot. Binnen 10 dagen immers moet er een plan

21 Of de casemanager of de crisisdienst, etc..

van aanpak liggen langs 3 sporen (kinderen, pleger en slachtoffer). Een goed gepositioneerd en voldoende toegerust ASHG of andere organisatie met als functie casemanagement en uitvoeringsregie met doorzettingsmacht, is een voorwaarde om effectieve hulpverlening te realiseren.

Voor zo'n effectieve afstemming en samenwerking is een strakke leiding en sturing binnen iedere ketenpartner noodzakelijk. Ook over de regie op de systeemaanpak na afloop van het huisverbod zullen door de leiding en uitvoering gedragen afspraken moeten worden gemaakt. Daarbij is het belangrijk verwachtingen over en weer te expliciteren en 'best practices' breed uit te dragen.

Gedeelde visie en ambitie

Maak gebruik van de crisis om zowel bij de uithuisgeplaatste als de achterblijvers de basis te leggen voor gedragsverandering. Wanneer die slag gemist wordt, kan er meteen een moeilijk te overbruggen achterstand ontstaan voor een effectief traject. Dat heeft te maken met het cyclische karakter dat huiselijk geweld, in de zin van partnergeweld, veelal kenmerkt.

Cyclisch karakter partnergeweld*

Huiselijk geweld in de zin van partnergeweld (tegen vrouwen) kent veelal een cyclisch karakter. Na een geweldsuitbarsting breekt veelal een periode van relatieve rust aan waarin er ruimte voor liefde en genegenheid bestaat. Dit noemt men ook wel de wittebroodstijd. De hand die sloeg is ook de hand die streelt. Het slachtoffer zal in de wittebroodstijd de sfeer niet willen verpesten door te wijzen op het geweld of daar enige vorm van hulp voor te zoeken. Maar het probleem is er uiteraard onverminderd aanwezig de daarbij horende angst en zelfverwijten. Vervolgens bouwen spanningen zich weer op en volgt er weer een uitbarsting. Dit proces herhaalt zich veelal keer op keer. Soms over langere perioden, soms over kortere perioden. Het is een vicieuze cirkel die pleger en slachtoffer zelf niet weten te doorbreken.

In de pilots bleek dat ingrijpen op het moment van (dreigende) crisis veelal het beste moment is om slachtoffers en plegers te motiveren tot het aanvaarden van hulp. Op dat moment is het probleem relatief zichtbaar en is de kans dat slachtoffer en / of pleger de problemen zullen ontkennen het kleinst. Een paar dagen later, wanneer de relatieve rust van de wittebroodstijd is aangebroken, sluit het systeem zich weer. De pleger zal het geweld ontkennen en zijn rol in het conflict bagatelliseren en de schuld afschuiven op het slachtoffer, terwijl het slachtoffer het geweld zal bagatelliseren en de verantwoordelijkheid voor het incident op zich zal nemen. In die situatie is het voor de hulpverlening moeilijk om een voet tussen de deur te krijgen en partijen in een hulptraject te motiveren.

Deze visie wordt niet vanzelfsprekend door alle hulpverleners gedeeld. Zo meende een van de partners in de pilot Groningen dat er pas een hulptraject kan worden ingegaan wanneer de situatie in het betreffende gezin tot rust is gekomen, terwijl bij het opleggen van een tijdelijk huisverbod in crisis door het ASHG juist wordt ingezet op het aanbieden, aanvaarden en direct realiseren van hulp. Door dergelijke fundamentele verschillen in visie bestaat het risico dat de beoogde directe crisisinterventie en een systeemgerichte aanpak niet van de grond komen, of

* lees meer over het cyclische karakter van huiselijk geweld in: R. Romkens: 'Gewoon geweld? Omvang, aard, gevolgen en achtergronden van geweld tegen vrouwen in heteroseksuele relaties', Amsterdam/Lisse: Swets & Zeitlinger, 1992', en 'M. Groen & J. van Lawick: 'Intieme oorlog. Over de kwetsbaarheid van familierelaties', Uitgeverij Van Gennip, Amsterdam 2006.

de noodzakelijke slagkracht missen. Communicatie hierover is dan ook zeer belangrijk. In de pilots is ervaren dat kenmerken van een effectieve interventie zijn: direct en snel interveniëren na het opleggen van een huisverbod, systeemgericht, outreachende hulp met bemoediging of lichte drang, hulp langs drie onderling samenhangende sporen: voor kinderen, pleger en slachtoffer. Daar waar het interventieteam snel ingreep en weinig ruimte liet aan plegers en achterblijvers, werden hulptrajecten in vrijwel alle gevallen geaccepteerd.

Hoe de crisisinterventie ook wordt ingericht, een gezamenlijke opvatting over werkwijze en de kenmerken van effectieve hulp is een voorwaarde voor een effectieve aanpak. In Groningen had het team een zeer heldere visie over de wijze van interveniëren. Omdat daardoor het focus en het doel van het team helder waren, kon men daar in die eerste 10 dagen heel effectief opereren. Echter in de overdracht aan nieuwe hulpverleners na de 10 dagen van het huisverbod, bleek het lastig de ingezette aanpak te continueren. De nieuwe hulpverleners hadden vaak een afwijkende visie en andere opvattingen over effectieve hulp. Dit onderstreept het belang van het uitspreken en delen van een visie.

Methodiek en aanpak bij interventie en hulpverlening

De hulp aan gezinnen waar een tijdelijk huisverbod is opgelegd verloopt in twee fasen

1. Eerste tien dagen: crisisinterventie door een 24/7-uurs bereikbare en beschikbare interventie: diagnose, plan van aanpak, doorverwijzing voor behandeling en eventuele start van de behandeling.
2. Na het huisverbod: continuering van behandeling volgens het plan van aanpak.

De door de gemeente aangewezen organisatie voor de crisisinterventie dient te bepalen wat de werkwijze en aanpak van het interventieteam wordt. Daarbij kan kennis en expertise 'geleend' worden bij de pilots.²²

Het Amsterdamse model

In Amsterdam is niet gekozen voor het creëren van een nieuw interventiesysteem. Daar was dus geen casemanager zoals in Venlo en ook geen interventieteam zoals in Groningen. In Amsterdam heeft men gebruik gemaakt van de bestaande crisisinterventie van GGD Vangnet & Advies. Die werd door de BPZ ingeschakeld in geval van een mogelijk huisverbodwaardige situatie en kwam dan ter plaatse. In deze constructie kwam het ASHG, dat verantwoordelijk was voor het casemanagement, pas later in beeld. In beginsel de eerste werkdag na het opleggen van het huisverbod maar in praktijk kon het ook vier of vijf dagen duren. Indien het huisverbod op een vrijdag werd opgelegd zaten erin elk geval zeker twee dagen tussen het opleggen van het huisverbod en het contact met en het aanbod van het ASHG.

Het Groningse model²³

In Groningen is gewerkt met twee interventieteams. Die waren samengesteld met mensen uit de diverse hulpverleningsorganisaties, zoals jeugdzorg, plegerhulp en vrouwenopvang. Vanuit die organisaties solliciteerden hulpverleners naar een plek in het interventieteam. Op basis van detachering hebben bestaande instellingen het geselecteerde personeel uitgeleend aan het interventieteam. Al snel stonden er twee teams die enthousiast en bijzonder gemotiveerd waren. Ze vormden de motor van de aanpak. Zij hadden één gezamenlijke missie en één duidelijke werkwijze. De teams stonden onder aansturing van een nieuw voor het huisverbod aangestelde coördinator.

²² Achterin dit uitvoeringsadvies treft u contactgegevens voor de pilots.

²³ Groningen heeft, met subsidie van het Ministerie van Justitie, een 10-dagen model ontwikkeld voor het huisverbod. Dit model is op te vragen bij het ASHG Groningen en zal vanaf 1 juli 2008 ook te vinden zijn op www.huisverbod.nl.

“Als wij het gezin binnenkomen, komen we met zijn tweeën. Ik ben er voor het slachtoffer, en mijn collega is er voor de kinderen’. Aan het woord zijn de twee leden van het interventieteam in Groningen.”

Voor elke melding van huiselijk geweld stonden in Groningen in principe drie leden van een van de twee interventieteams paraat. Hun taken en rollen waren verdeeld langs de twee of drie sporen van hulp: hulp voor de pleger, hulp voor het slachtoffer en hulp voor de eventuele kinderen. Opdat de belangen van alle betrokkenen evenwichtig worden behartigd. Weer terug op kantoor kwamen de drie sporen samen in een teambespreking onder leiding van een coördinator. De coördinator bewaakte de samenhang en de afstemming tussen de twee of drie sporen.

In de huisverbod aanpak werd voortgebouwd op de Groningse aanpak van huiselijk geweld; Thuisfront. De aanpak van thuisfront is gebaseerd op de filosofie ‘kom je te laat, dan sluit het systeem/gezin zich weer’. Op het moment dat het gezin in crisis is, staat het open voor oplossingen. Een crisis creëert urgentie en veranderingsbereidheid. Het interventieteam werd gefaciliteerd met een uitgebreide methodiekbeschrijving die per dag ingaat op de acties en handelingen van het team.

Het Venlose model²⁴

In Venlo koos men ervoor om te werken met één casemanager, die werd geleverd door een lokale organisatie, de Mutsaersstichting. Samen met de HOvJ ging de casemanager af op meldingen van huiselijk geweld. Wanneer een huisverbod werd opgelegd, startte het werk van de casemanager. De casemanager had in Venlo een sleutelpositie in de hulpverleningsaanpak rondom het huisverbod. Hij deed het onderzoek, stelde de diagnose en organiseerde vervolgens de hulpverlening voor de betrokkenen, voor het gezin. Hij zei over zijn werkzaamheden:

“Als ik het gezin binnenkom, maak ik een’ foto’ van de actuele situatie’. Dat is de kern van mijn werk. ‘Het gaat om rechercheren, detecteren, er op afgaan, het verhaal maken, en acties zetten die passen in de context.”

De casemanager in Venlo stelde per casus een hulpverleningsteam samen van hulpverleners vanuit de reguliere hulpverlenende organisaties: uit de plegerhulpverlening, de jeugdhulpverlening en uit het maatschappelijke werk.

De casemanager verbond alle hulpsporen die de reguliere organisaties in een betreffende casus hadden uitgezet. In Venlo was er kortom geen sprake van één nieuw interventieteam, maar van één persoon die fungeerde als motor, trekker, verbinder, bemiddelaar en organisator van de hulpverlening systeemgericht langs twee of drie sporen.

Dit Venlose model met één casemanager of coördinator voor de uitvoeringsregie, met mandaat om de aanpak rond gezinnen te organiseren, lijkt vooralsnog de meest efficiënte werkwijze; de beschikbaarheidsfunctie in bezettingstermen is in dit model gemakkelijker te dekken. In deze werkwijze had men ook minder last

²⁴ Venlo is bezig met het ontwikkelen van een modelaanpak voor het huisverbod op basis van de eigen ervaringen in de pilot. Dit model zal te vinden zijn op www.huisverbod.nl.

van 'kortsluiting' tussen de crisisinterventie en de reguliere hulpverlening. De 'reguliere' hulpverlening werd immers zo snel mogelijk bij het gezin betrokken. Groningen is in de loop van de pilot toegegroeid naar dit model.

Systemegerichte aanpak

Kies voor een systemegerichte aanpak

Systemegerichte hulpverlening

Een effectieve aanpak van huiselijk geweld vereist een samenhangende aanpak en waar mogelijk een systemegerichte benadering. Hiermee wordt in de eerste plaats bedoeld dat de interventies en de hulp zich dienen te richten op alle direct betrokkenen (slachtoffer, pleger en eventuele kinderen) en dat zij in onderlinge samenhang en afstemming moeten worden uitgevoerd. Slachtoffers van huiselijk geweld staan immers niet op zichzelf, zij maken deel uit van gezinssystemen en familieverbanden en in veel gevallen zetten zij hun relatie met de pleger voort. In de tweede plaats betekent een samenhangende aanpak dat de interventies en hulp onderling op elkaar afgestemd dienen te zijn, zowel inhoudelijk op het niveau van methoden en doelen als voor wat betreft timing en planning. Een samenhangende aanpak stelt hoge eisen, zowel op het niveau van het beleid en management als op het niveau van de uitvoering. Voor beide niveaus geldt dat men de problematiek vanuit een breder perspectief zal moeten bezien dan alleen vanuit de eigen sector of beroepsgroep. Zo vereist het creëren van een volledig en op de problematiek toegesneden aanbod samenwerking met en afstemming op het aanbod van anderen. En in de uitvoering zullen beroepskrachten zich voortdurend bewust moeten zijn van de mogelijkheden van anderen en van de consequenties van het eigen handelen voor dat van anderen.²⁵

Bij een systemegerichte aanpak is het wel van belang de onderlinge machtsverhoudingen binnen het systeem in beeld te krijgen en te houden. Het feit dat het slachtoffer handvatten gegeven kan worden die kunnen bijdragen aan het creëren van een veilige en geweldvrije situatie maakt het slachtoffer niet verantwoordelijk voor het geweld, zo goed als het niet afdoet aan de verantwoordelijkheid van de pleger voor het geweld. Indien dit uit het oog verdwijnt, bestaat de kans op revictimisatie en het versterken van de verstoorde verhouding. *

In een systemegerichte aanpak worden de verschillende hulptrajecten in één systeem (het gezin, de relatie) in samenhang tot elkaar ontwikkeld, op zo'n manier dat ze elkaar versterken. Een systemegerichte aanpak betreft alle aspecten binnen het gezin/de relatie en in de omgeving ervan die van invloed zijn. Het bij elkaar brengen van de twee of drie hulpsporen gebeurt in zorgconferenties.

Hoe tot een systeemaanpak wordt gekomen kan verschillen. In Groningen vond afstemming plaats tussen de drie leden van het interventieteam. In Venlo werd per casus een team gevormd door afvaardiging vanuit de hulporganisaties, onder leiding van een casemanager. Met alleen het organiseren van hulpverlening aan de

²⁵ Meta Flikweert & Katinka Lunnemann; Hulp verlenen aan het gezin. Literatuurstudie naar systemegerichte benadering in geval van huiselijk geweld. Zie verder: Model handelingsprotocol, Ministerie van Justitie, 2002. Beiden zijn te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl.

* Lees meer hierover in 'M. Groen & J. van Lawick; 'Intieme oorlog. Over de kwetsbaarheid van familierelaties', Uitgeverij Van Gennip, Amsterdam 2006

verschillende individuele betrokkenen is men er dus niet.

De overdrachtsmomenten tussen de ketenpartners en de interne overdracht bij de ketenpartners zijn belangrijke maar kwetsbare momenten in het systeemgerichte proces. Casusoverleg en casusregie vormen dan ook een eerste stap om die kwetsbaarheden op te vangen.

In de eerste 10 dagen vindt vooral crisisinterventie en diagnostiek plaats en worden betrokkenen gemotiveerd. In die eerste 10 dagen kan een aanzet tot systeemgerichte aanpak worden gegeven. De hulpverlening in de periode die daarop volgt, is daar nog niet vanzelfsprekend op ingericht. Ook in die tweede fase is goede casusregie ten behoeve van zo'n systeemaanpak noodzakelijk.

In de pilots is ervaren dat in veel van de gezinnen al (veel) hulpverlening aanwezig is. Een goed geregisseerd traject tijdens en na een huisverbod biedt kansen om het gebrek aan afstemming een halt toe te roepen en zo de hulpverlening (ook) voor de bestrijding van huiselijk geweld effectief te maken.

Een systeemgerichte benadering wordt gehinderd door de wijze waarop de hulpverlening aan de verschillende betrokkenen gefinancierd wordt (verschillende financiering voor hulpverlening aan plegers, slachtoffers en kinderen) en kent daardoor verschillen in prestatieafspraken en in wijze van verantwoording. Dit kan versnippering van hulpverlening in de hand werken, waardoor een systeemgerichte, samenwerkende keten wordt belemmerd.

Contactverbod en hulpverlening

In de hulpaanpak kan het mogelijk nodig of wenselijk zijn om, onder begeleiding van de hulpverlening, contact tussen pleger en huisgenoten tot stand te brengen gedurende de huisverbodperiode. De hulpverlening dient te allen tijde aanwezig te zijn tijdens een dergelijk op initiatief van de hulpverlening te organiseren contact. Een dergelijk contact levert dan geen strijd op met het opgelegde contactverbod.

Deskundigheidsbevordering

Aan alle hulpverleners wordt samen met de politie een crosstraining geboden.

Ten behoeve van een geslaagde aanpak voor zowel de periode van crisisinterventie als het traject daarna is het nodig alle partners daarover te informeren en te faciliteren met deskundigheidsbevordering. Het investeren in een gezamenlijke training voor een systeemgerichte aanpak is in Venlo een belangrijke succesfactor gebleken voor onder andere het opbouwen van onderling vertrouwen.

Primaire processen en organisatie

Gemeente:

- Wijs een uitvoeringsregisseur aan. Maak samen met de betrokken partijen afspraken over uitwerking / proces / uitvoering crisisinterventie, opvang uithuisgeplaatste en hulpverlening na het huisverbod. Maak daarbij gebruik van bestaande werkprocessen / bestaande ketens.

Wanneer de gemeente gebruik maakt van een bestaande crisisdienst, zal de uitvoering van het huisverbod het takenpakket verzwaren. Dit werd bijvoorbeeld zichtbaar in Amsterdam waar Vangnet & Advies (GGD) de enige crisisdienst is en stadsbreed haar diensten aanbiedt. De uitvoering van het huisverbod betekende een aanzienlijke aanslag op de capaciteit, en daar was onvoldoende rekening mee gehouden. Daarnaast bleek dat niet iedereen in

de crisisdienst de basisopleiding huiselijk geweld had gevolgd.

- Maak afspraken met de uitvoeringscoördinator of ketenregisseur over de wijze waarop wordt omgegaan met uitvoeringsknelpunten, die aan de hand van concrete cases en praktijkvoorbeelden zichtbaar worden.
- Benoem gezamenlijk de kwaliteitseisen en randvoorwaarden in de hulp aan slachtoffers, plegers, en kinderen, zoals: binnen 1 uur ter plaatse, betrek het hele gezin, vraaggestuurde werkwijze, preventieve plegeraanpak. Het is vervolgens aan de hulpverlenende organisaties om een methodiek en aanpak te ontwikkelen.
- Maak afspraken met reguliere hulpinstellingen over hun bijdrage aan de aanpak in: snelheid van reageren, capaciteit, en te volgen methodiek of werkwijze.
- Maak afspraken met de uitvoeringscoördinator of ketenregisseur over het omgaan met uitvoeringsknelpunten, die aan de hand van concrete cases en praktijkvoorbeelden zichtbaar worden.
- Richt een casusoverleg in en ontwikkel met partners een werkwijze voor het casusoverleg met als doel: het maken van een plan van aanpak voor het gezinssysteem.
- Implementeer een informatiesysteem waardoor ketenpartners informatie over enkele cases kunnen delen.
- Maak afspraken over de inzet van capaciteit en middelen door het interventie team. In Groningen had het interventieteam 3,6 fte ter beschikking (6 teamleden voor elk 0.6 fte) en 0.3 fte coördinator, voor 60 huisverboden. Het interventieteam was overdag, 7 dagen per week inzetbaar. 's Avonds en 's nachts werd gebruik gemaakt van de beschikbaarheidsdienst van het maatschappelijk werk. Door het uitblijven van huisverboden was er sprake van leegloop uren in het team; uren waarin het team wel beschikbaar was, maar zonder werk zat. In Venlo bestond het interventieteam uit 1 casemanager die altijd oproepbaar was. Aanvankelijk startte men met 1 fte; halverwege de pilot werd het team uitgebreid met een tweede casemanager voor 1 fte.
- Bepaal een goede balans tussen toedeling van capaciteit en middelen voor hulpverlening enerzijds en uitvoeringsregie anderzijds.

Politie:

- Maak een zogenaamde “afpraak op locatie” in het politie registratiesysteem.
- Check of afspraken met de uithuisgeplaatste worden nageleefd, en maak mutaties bij weigering of niet nakomen van afspraken door uithuisgeplaatste. Maak afspraken over de controle op de handhaving van het tijdelijk huisverbod. De politie heeft een extra taak bij overtreding van het huisverbod. Aan bijvoorbeeld de wijkagent kan worden gevraagd of hij/zij wil controleren of de uithuisgeplaatste ook daadwerkelijk weg is uit de woning. Als dit niet het geval is pleegt hij of zij een strafbaar feit waarvoor kan worden aangehouden. De controle zal in het casusoverleg worden besproken, wanneer blijkt dat een uithuisgeplaatste zich niet aan de afspraken houdt of als er bij twijfels een verlenging van het huisverbod aan de orde komt.
- Zorg voor een systematische terugkoppeling in het casusoverleg tussen HOvJ en casemanager, zodat de politie weet welke afspraken gemaakt zijn over de hulpverlening aan uithuisgeplaatste en slachtoffers.
- Registreer mutaties en bespreek op welke wijze de casus moet worden doorgestuurd naar het casusoverleg.

Crisisinterventie en Hulpverlening:

- Ontwikkel een protocol en werkwijze voor 7 dagen per week 24-uurs bereikbare en beschikbare interventie op basis van het de procesbeschrijving Huisverbod (10 dagen protocol).
- Beschrijf de gewenste competenties en vaardigheden voor de leden van het interventieteam.
- Besteed aandacht aan de training van de leden van het interventieteam.
- Maak een rol- en taak omschrijving voor de casemanager (functieprofiel).

- Spreek af dat de diagnose en plan van aanpak van het interventieteam leidend zijn voor vervolghulp, en voorkom dat reguliere organisaties in het backoffice opnieuw starten met eigen onderzoek.
- Maak afspraken over de wijze waarop informatie over 1 gezinssysteem wordt gedeeld.
- Bij de plegerhulpverlening wordt een groot deel van de druk op de capaciteit bepaald door plegers die niet komen opdagen voor behandeling; deze groep is bij plegers van huiselijk geweld groot. Instellingen besteden relatief veel tijd aan contacten met plegers en het maken van afspraken, maar krijgen deze tijd niet altijd vergoed. In de pilots is gebleken dat door de snelle interventie na het opleggen van een huisverbod, en de druk van de bemoeizorgaanpak, er geen sprake meer is van 'no show' van plegers.
- De huisverbodtrajecten zijn intensieve trajecten die onder grote druk plaatsvinden; zij leggen beslag op de beschikbare capaciteit. Hulpverlenende organisaties dienen zich te realiseren dat eenvoudig een tweedeling kan ontstaan tussen huisverbodcasus en reguliere huiselijk geweld zaken, waar géén huisverbod is opgelegd. Wanneer met een groeimodel in de aanpak wordt gewerkt, kan worden onderzocht wat de mogelijkheden zijn om de twee werkwijze naar elkaar toe te laten groeien. Zo besloten Groningen en Venlo al vrij snel dat de intensieve werkwijze geborgd zou worden, door hem regulier toe te passen voor alle incidenten van huiselijk geweld. De intensieve werkwijze bleek effectiever en veel meer op te leveren.
- Richt het hulpproces zo in dat er na 10 dagen een plan van aanpak voor het gezin(ssysteem) ligt, waar de reguliere organisaties op voort kunnen bouwen.
- In het geval dat na 10 dagen de casus wordt overgedragen aan andere organisaties, maak dan met hen afspraken over wie de regie over de casus houdt; blijft de casemanager van het interventieteam de hulp op afstand volgen, wat is zijn of haar verantwoordelijk nog, of wordt de casus definitief overgedragen aan vervolghulp?
- Borg de gezamenlijke inspanning met goede afspraken over de duur van het traject

Communicatie

Binnen de hulpverlening moet aandacht worden besteed aan het elkaar leren kennen en elkaars werkwijze respecteren; men moet bereid zijn bemoeizorg toe te passen. Bij veel organisaties wachten hulpverleners nog op een hulpvraag. Die afwachtende houding past niet bij aanpak die het tijdelijk huisverbod vereist.

Stap 8 & 10: Opleggen, verlengen en intrekken huisverbod & de registratie daarvan door de burgemeester/gemeente

Maak een procesbeschrijving voor de beoordeling, de registratie en de administratie van het huisverbod

Bij deze stappen is het vooral belangrijk dat er een goede procesbeschrijving wordt gemaakt van de administratieve handelingen bij het opleggen, verlengen en intrekken van het huisverbod. Denk hierbij ook aan de mogelijkheden om dit in regionaal verband te organiseren.

Er zijn in het kader van het huisverbod drie beslismomenten voor de burgemeester:

- **Opleggen huisverbod (burgemeester/HOvJ)**
- **Verlengen huisverbod (burgemeester)**
- **Intrekken huisverbod (burgemeester)**

1. Procedure opleggen huisverbod.

Als de voorvragen door de surveillancedienst positief zijn beantwoord, gaat de HOvJ ter plaatse.

- HOvJ vult het RiHG in en maakt een belangenafweging; In voorkomende gevallen is overleg met betrokken hulpverlenende organisaties gepleegd en het interventieteam wordt altijd ingeschakeld.
- HOvJ / burgemeester neemt contact op met BJZ in geval van (vermoeden) kindermishandeling;
- Indien RiHG aanleiding geeft tot huisverbod:
 - horen van uit huis te plaatsen persoon en huisgenoten omtrent het voornemen. Reactie weergeven op formulier of proces-verbaal;
 - HOvJ neemt indien afgesproken telefonisch contact op met de burgemeester (indien afwezig loco burgemeester) en rapporteert.
- Afhankelijk van de wijze waarop het mandaat is geregeld, vindt er al dan niet telefonisch overleg plaats tussen HOvJ en burgemeester en wordt het besluit om al dan niet een huisverbod op te leggen genomen.
- HOvJ / burgemeester stelt beschikking huisverbod op en ondertekent.
- HOvJ / burgemeester reikt besluit uit aan uithuisgeplaatste (kan mondeling bij spoed) en deelt besluit mede aan huisgenoten, hulpverlenende instantie en BJZ (indien het gaat om (een vermoeden van) kindermishandeling).
- Zo spoedig als mogelijk doen toekomen besluit en bijbehorende stukken (RiHG, proces verbaal politie, overige informatie waaronder antecedenten) aan burgemeester.
- De gemeente registreert en coördineert de registratie op zodanige wijze dat (later) het verloop en de verschillende interventies bij 1 huisverbod gezin op eenvoudige kunnen worden geïnventariseerd.
- Het tijdstip waarop het huisverbod ingaat, dient nauwkeurig te worden vastgelegd ten behoeve van het moment van ingaan van een eventuele verlenging of van de beoordeling of het huisverbod is overtreden.

2. Procedure verlengen huisverbod

Artikel 9 lid 1 Wet tijdelijk huisverbod

'De burgemeester kan een beschikking als bedoeld in artikel 2, eerste lid, verlengen tot ten hoogste vier weken na dagtekening van de beschikking, indien de dreiging van het gevaar, of het ernstige vermoeden daarvan, zich voortzet.'

Uitgangspunt bij verlenging is dat er niet wordt verlengd, tenzij de dreiging voortduurt. Als er verlengd wordt dan zal dat goed moeten worden gemotiveerd. Vaak zal het zo zijn dat de eisen aan de motivering hoger zijn naarmate de zwaarte van de problematiek bij het opleggen van het huisverbod minder ernstig was. Een verlenging wordt aangevraagd wanneer de omstandigheden nog zodanig onrustig zijn dat er sprake is van een voortzetting van het gevaar voor de veiligheid van de medebewoners. Er moeten dus signalen zijn waaruit blijkt dat van voortzetting van dreiging sprake is. Deze signalen worden gemonitord door de casemanager van het gezin, en in het casusoverleg met signalen van de andere partners.

Het huisverbod kan worden verlengd met maximaal 18 dagen, en op elk moment in die periode weer worden ingetrokken wanneer de dreiging voor slachtoffer en kinderen verdwenen is. De beperking die aan uithuisgeplaatste wordt opgelegd, duurt zolang als er sprake is van dreiging voor slachtoffer en kinderen.

Toetsingscriterium is de voortzetting van de dreiging van het gevaar of het ernstige vermoeden daarvan.

Het advies voor verlenging is in vier stappen opgebouwd:

- 1. Toetsingscriteria verlenging huisverbod**
- 2. Resultaten van de interventie**
- 3. Conclusie**
- 4. Plan van aanpak verlengingsperiode**

Toetsingscriterium is de voortzetting van de dreiging van het gevaar of het ernstig vermoeden ervan. Dit kan aan de orde zijn indien hulpverlening niet wordt geaccepteerd, de uithuisgeplaatste niet meewerkt aan hulpverlening voor de achterblijver(s) of deze frustreert en de houding of het gedrag van de uithuisgeplaatste niet noopt tot een ander oordeel. In de wet wordt hierover niets naders of specifiek bepaald. Geadviseerd wordt om ten behoeve van de beoordeling of er een verlenging moet komen in elk geval het volgende in acht te nemen: De gegevens uit het RiHG vormen het startpunt voor de beoordeling van een eventuele verlenging, zonder dat het RiHG weer opnieuw wordt ingevuld.

Verlenging Stap 1: Elementen toetsingscriteria verlenging huisverbod

A. De pleger van huiselijk geweld

Bijvoorbeeld:

- Op welke riskante gewoonten scoorde de uithuisgeplaatste hoog in de RiHG: verslaving, alcoholgebruik, psychiatrische problematiek, cyclische jaloezie?
- Hoe staat het er nu voor op die aspecten?
- Hoe is de aanspreekbaarheid van de uithuisgeplaatste?
- Is het huisverbod/contactverbod tussentijds door de uithuisgeplaatste overtreden?

B. Verloop van het geweldsincident

Bijvoorbeeld:

- Hoe ernstig was het incident op het moment dat het huisverbod werd opgelegd?
- Is er geweld gepleegd of ging het om bedreiging zonder geweld?
- Is er sprake van nieuwe incidenten of aangifte gedurende de periode van het huisverbod.
- Zijn er aanwijzingen voor stalking van het slachtoffer waaronder de kinderen?
- Is er samenloop met strafrecht? Heeft het slachtoffer tijdens het incident opgelopen letsels (welbewust) verborgen gehouden voor de politie? Is de uithuisgeplaatste gedetineerd?

C. De (gezins)achtergronden

Bijvoorbeeld:

- Zijn omstandigheden in de 10 dagen gewijzigd t.a.v. bijvoorbeeld huisvesting, schulden, spanning door relatieprobleem?

Verlenging Stap 2: Resultaten van de interventie

In stap twee wordt gekeken naar de resultaten van de interventies in de 10 dagen. Wat heeft de interventie aan resultaat opgeleverd voor de uithuisgeplaatste en de achterblijvers? Hoe ervaart het slachtoffer de mate van dreiging na 10 dagen; is zij/hij angstig?

- Op welke manier is gewerkt naar een oplossing van de situatie voor uithuisgeplaatste, slachtoffer en kinderen, gekoppeld aan de bevindingen van het RiHG?
- Waren afspraken mogelijk in de 10 dagen van het huisverbod met uithuisgeplaatste en slachtoffer? Zo nee, kwam dat door de houding van de uithuisgeplaatste?
- Kon de hulp starten voor uithuisgeplaatste en slachtoffer? Als de hulpverlening niet goed of goed genoeg op gang is gekomen, wat zijn daarvan de redenen? Kwam dat door de houding van de uithuisgeplaatste?
- Staat de uithuisgeplaatste positief tegenover een aan hem/haar gedaan hulpverleningsaanbod?

Verlenging Stap 3: Conclusie en belangenafweging

Gelet op de kenmerken van de uithuisgeplaatste en de ernst van het incident en de resultaten die zijn geboekt gedurende het huisverbod, welke conclusie kan getrokken worden over de voortzetting van de dreiging voor slachtoffer en kinderen na 10 dagen? Is in de afweging van de belangen van zowel de uithuisgeplaatste als de achterblijvers een verlenging van het huisverbod aan de orde?

Wanneer tevens sprake is van een strafrechtelijk traject kan voor de onderbouwing van het advies en de conclusie de visie van de reclassering gevraagd worden.

Verlenging Stap 4. Plan van aanpak verlengingsperiode

Er wordt een plan van aanpak voor de verlengingsperiode opgesteld met een beschrijving van de kernelementen van de aanpak in de verlengingsperiode. Wat gaan hulpverleners doen om dichterbij een oplossing te komen voor het gezinssysteem? Deze vier stappen vormen de elementen van het op te stellen advies aan de burgemeester.

Hieronder wordt de procedure beschreven, passend in de looptijd van het huisverbod. De casemanager/het interventieteam brengt op dag 8 zijn advies uit aan de burgemeester.

Procedure verlenging huisverbod

Dag 8	De casemanager brengt na beraadslaging in het casusoverleg, gemotiveerd advies uit aan de burgemeester en over de termijn van verlenging. Indien de 8e dag valt in het weekend en met name op zaterdag, dient de casemanager het advies 1 dag eerder uit te brengen. De gemeente voorziet niet in een piketdienst.
Dag 8/9	De juridische of daartoe aangewezen afdeling van de gemeente hoort mondeling of schriftelijk de uithuisgeplaatste en de achterblijver(s) over het voorgenomen besluit. Uithuisgeplaatste en de achterblijvers ontvangen een brief met het verzoek om binnen 24 uur te reageren. [NB: houd er rekening mee dat de uithuisgeplaatste in de periode van tien dagen wellicht niet per post is te bereiken] Schriftelijk horen is echter gelet op de beperkte tijd niet altijd mogelijk. Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kan volstaan worden met telefonisch horen. In spoedeisende gevallen kan worden afgezien van horen.
Dag 8/9	De juridische afdeling van de gemeente legt de burgemeester het voorstel voor verlenging voor, inclusief het advies van de casemanager.
Dag 9	Burgemeester besluit omtrent verlenging en ondertekent advies tot verlenging. Besluitvorming door de burgemeester kan ook op dag 8 of 10 plaatsvinden
Dag 9/10	Besluit tot verlenging wordt schriftelijk bekend gemaakt aan: Uithuisgeplaatste door uitreiking op adres; indien adres uithuisgeplaatste onbekend, nederlegging besluit ter secretarie; aan huisgenoten wordt het besluit per post verzonden; door de burgemeester aangewezen instantie voor advies of hulpverlening, ontvangt bericht (mail of fax) over het besluit tot verlenging; politie ontvangt bericht (mail of fax) over het besluit tot verlenging.

3. Procedure Intrekken huisverbod.

De burgemeester is bevoegd een huisverbod in te trekken. Indien de feiten en omstandigheden zo zijn dat tussentijdse intrekking aan de orde is, dient de burgemeester hiervan door de casemanager op de hoogte te worden gesteld. Blijkens artikel 2 lid 9 Wet tijdelijk huisverbod kan dit in ieder geval als de uithuisgeplaatste een aanbod tot hulpverlening heeft aanvaard en dit door de betreffende hulpverlenende instanties in het casusoverleg is bevestigd. Voorts weegt mee of de uithuisgeplaatste meewerkt aan de hulpverlening aan de achterblijvers en die hulp niet frustrateert. Indien de dreiging van het gevaar of het ernstig vermoeden daarvan zich echter voortzet, is intrekking niet zonder meer aan de orde.

Stappen intrekken huisverbod:

- 1. De casemanager/het interventieteam adviseert de burgemeester (bijvoorbeeld per fax) het huisverbod in te trekken.**
- 2. Gemeente hoort de huisgenoten gezien het advies van de casemanager/interventieteam omtrent voornemen intrekking huisverbod.**
- 3. Gemeente legt burgemeester voorstel tot intrekking en conceptbesluit voor (standaard in map huisverbod).**

- 4. Burgemeester neemt besluit en ondertekent het besluit.**
- 5. Besluit wordt telefonisch bekend gemaakt aan uithuisgeplaatste. Indien telefonisch niet bereikbaar, uitreiking op verblijfadres door casemanager. Uitreikbericht naar gemeente.**
- 6. Besluit wordt schriftelijk bekend gemaakt aan:**
 - **de uithuisgeplaatste indien uitreiking niet mogelijk;**
 - **verzending per post naar verblijfadres én huisadres;**
 - **aan huisgenoten, besluit per post verzonden (standaard in map huisverbod);**
 - **aan de casemanager per fax of mail (in dit geval kan het ook telefonisch)**
 - **aan de politie per fax of e- mail.**

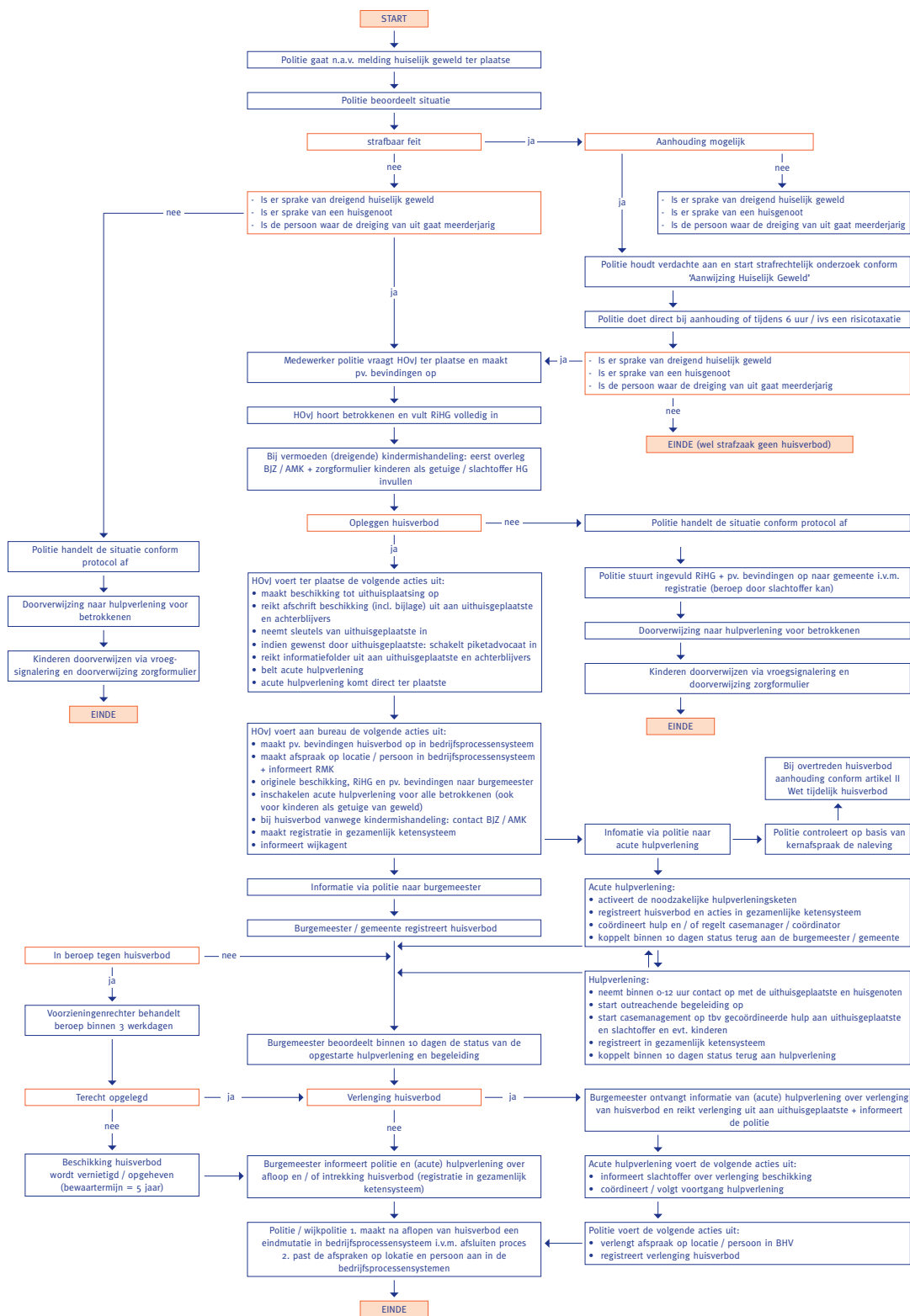
Rechtsbescherming

Belanghebbenden kunnen beroep aantekenen tegen het opleggen, intrekken of verlengen van een huisverbod. Tegen die besluiten staat rechtstreeks beroep open bij de rechtbank. Indien een voorlopige voorziening wordt gevraagd, vindt er binnen 3 werkdagen een hoorzitting plaats.

De juridische afdeling van de gemeente vertegenwoordigt (in beginsel) de burgemeester in deze.

De voorzieningenrechter kan mondeling of schriftelijk uitspraak doen. De griffier stelt de uithuisgeplaatste, diens raadsman en de burgemeester, onverwijld mondeling in kennis van de uitspraak. De burgemeester dient vervolgens de huisgenoten die niet aanwezig waren bij de hoorzitting alsook de politie onverwijld mondeling in kennis te stellen van de uitspraak. De in kennisstelling zal gebeuren door de juridische of andere daartoe aangewezen afdeling van de gemeente.

Bijlage 1: Stroomschema huisverbod

Bijlage 2: Kort overzicht privacy en gegevensuitwisseling

Politie

Privacyregelgeving voor verstrekingsgrondslag

- Wet Politiegegevens
- Besluit Politiegegevens

Taak bij de aanpak van huiselijk geweld

de opsporing van strafbare feiten, handhaving van de openbare orde en hulpverlening aan hen die dit behoeven.

Uitleg grondslag

De politie is gehouden aan het gesloten verstrekkingenregime in de Wet Politiegegevens. Dit betekent dat de ontvanger genoemd moet zijn in dan wel de Wet Politiegegevens (Wpog) danwel het Besluit Politiegegevens (Bpog).

Toestemming vormt voor de politie géén grondslag om gegevens te mogen verstrekken.

Op grond van artikel 16 lid 1 sub d Wpog mag de politie gegevens verstrekken aan burgemeesters voor zover zij deze behoeven voor de handhaving van de openbare orde. Op grond van deze bepaling kunnen daarmee politiegegevens aan de gemeente in het kader van het huisverbod worden verstrekt.

Een ASHG of hulpverleningsinstanties staat echter niet specifiek genoemd als ontvanger in de Wpog of het Bpog. Voor het verstrekken van gegevens in het kader van een samenwerkingsverband is artikel 20 Wpog van toepassing. Hierin is bepaald dat verstrekking kan plaatsvinden met het oog op een zwaarwegend algemeen belang voor een van de volgende doeleinden:

- a. het voorkomen en opsporen van strafbare feiten;
- b. het handhaven van de openbare orde;
- c. het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven;
- d. het uitoefenen van toezicht op het naleven van regelgeving.

In een convenant dient bij toepassing van artikel 20 Wpog vastgelegd te worden:

- ten behoeve van welk zwaarwegend algemeen belang de verstrekking noodzakelijk is;
- ten behoeve van welk samenwerkingsverband de politiegegevens worden verstrekt;
- het doel waartoe het samenwerkingsverband is opgericht;
- welke gegevens worden verstrekt;
- de voorwaarden onder welke de gegevens worden verstrekt;
- aan welke personen of instanties de gegevens worden verstrekt.

In het geval van informatieuitwisseling met betrekking tot het huisverbod wordt onder een zwaarwegend algemeen belang verstaan:

het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Toepassing van het criterium zwaarwegend algemeen belang impliceert een belangenafweging. Het belang dat gediend wordt met de verstrekking van de gegevens wordt afgewogen tegen het belang van de persoonlijke levenssfeer van degene op wie de politiegegevens betrekking hebben. De proportionaliteit en subsidiariteit dienen hierbij te worden betrokken. Proportionaliteit houdt in dat niet méér informatie verstrekt mag worden dan strikt noodzakelijk is voor het nagestreefde doel. Subsidiariteit betekent dat het doel niet op een andere, minder ingrijpende manier kan worden bereikt.

In de praktijk

Dit betekent dus dat de politie -na belangenafweging- noodzakelijke gegevens in het kader van de aanpak van huiselijk geweld en de uitvoering van het huisverbod kan verstrekken aan een ASHG of aan hulpverleningsinstanties. Hiervoor dient echter wel een convenant te worden opgesteld.

Gemeente

Privacyregelgeving met verstrekingsgrondslag

- Wet bescherming persoonsgegevens

Taak bij de aanpak van huiselijk geweld

handhaving van de openbare orde en uitvoering van het huisverbod

Uitleg grondslag

De gemeente is gehouden aan de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Ingevolge artikel 8 en 9 Wbp is verwerking van persoonsgegevens (waaronder ook gegevensverstrekking valt) slechts toegestaan indien dit verenigbaar is met het doel en wanneer één van de genoemde verstrekingsgrondslagen van toepassing is.

Mogelijke grondslagen bij de aanpak van huiselijk geweld en de uitvoering van het huisverbod voor de gemeente:

de betrokkene heeft zijn ondubbelzinnige toestemming verleend;

de gegevensverwerking is noodzakelijk voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak van het betreffende bestuursorgaan (i.c. de gemeente) of het bestuursorgaan waaraan verstrekt wordt;

de gegevensverwerking is noodzakelijk voor de behartiging van het gerechtvaardigd belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens verstrekt worden.

In de praktijk

Omdat slechts één van deze grondslagen is benodigd en in de Wet tijdelijk huisverbod een publiekrechtelijke taak wordt toebedeeld aan de burgemeester kan de gemeente op basis van deze grondslag noodzakelijke gegevens verstrekken aan de andere betrokken partijen. Toestemming is hiervoor dus niet benodigd.

Ook dit wordt nader uitgewerkt in het modelconvenant.

Hulpverlening

Privacyregelgeving met verstrekingsgrondslag

Afhankelijk van de functie die men vervult:

- evt. Beroepscode Maatschappelijk werk
- evt. Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst
- evt. Wet op de jeugdzorg

Taak bij de aanpak van eengerelateerd geweld en ernstige dreiging

Opvang, hulpverlening aan en begeleiding van slachtoffers van huiselijk geweld

Uitleg grondslag en verenigbaarheid

Geheimhoudingsplicht

Indien het gaat om een gegevensverstrekking door een hulpverlener die aan de geheimhoudingsplicht van de Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo) is gebonden of om een gegevensverstrekking door een maatschappelijk werker die aan de geheimhoudingsplicht van de beroepscode Maatschappelijk Werk is gebonden is gegevensverstrekking aan derden in beginsel niet toegestaan tenzij de betrokkene hier toestemming voor heeft gegeven.

Ook voor het Bureau Jeugdzorg geldt ingevolge de Wet op de jeugdzorg (Wjz) dat in beginsel alleen met toestemming van de cliënt gegevens mogen worden verstrekt.

Conflict van plichten

Een uitzondering hierop vormt het conflict-van-plichten, ook wel overmacht genoemd. Hierbij is de hulpverlener van mening dat het belang om te zwijgen voor het betrokken slachtoffer niet opweegt tegen het belang om te spreken. Deze situatie kan zich voordoen in geval van een ernstig vermoeden van huiselijk geweld, verwaarlozing of bijvoorbeeld ernstige zorg omtrent een kind. Dus ook bij ernstige dreiging en gevaar voor lijf en leden wat bij de aanpak van huiselijk geweld aan de orde kan zijn.

Van belang voor de hulpverlener of maatschappelijk werker blijft hierbij dat bij de beslissing over het al dan niet doorbreken van de geheimhoudingsplicht zorgvuldig is gehandeld.

Hiertoe kan een hulpverlener zichzelf de volgende vragen stellen:

- Welk gerechtvaardigd doel wil ik bereiken met het geven van informatie?
- Kan dit doel ook worden bereikt zonder dat ik die informatie aan een ander verstrek?
- Is het mogelijk en verantwoord om toestemming van mijn cliënt te vragen voor de gegevensverstrekking? Zo ja, heb ik echt alles gedaan om toestemming te verkrijgen.
- Is het ernstig nadeel dat ik voor mijn cliënt wilt afwenden zo zwaar dat dit opweegt tegen het belang dat de cliënt heeft bij geheimhouding?
- Als men besluit te spreken, ga dan na welke informatie de andere partij echt nodig heeft. Verstrek niet meer gegevens dan noodzakelijk om het doel te bereiken.

In de praktijk:

Voor een hulpverleningsinstantie betekent dit alles dat men in beginsel alleen gegevens mag verstrekken met toestemming van de cliënt. Dat neemt echter niet weg dat men -indien toestemming ontbreekt in het samenwerkingsverband wel bepaalde gegevens mag ontvangen die men verder kan gebruiken

bij de hulpverlening of bijvoorbeeld om vast te stellen of wellicht doorbreking van de geheimhoudingsplicht op grond van een conflict van plichten aan de orde kan zijn. De afweging of bij een conflict van plichten het belang van spreken voor moet gaan voor de verplichting tot zwijgen, is een persoonlijke afweging van de medewerker. Advies is om de situatie wel altijd met een leidinggevende te bespreken wanneer men zich wilt beroepen op een conflict van plichten en deze afweging in het dossier van de betrokken cliënt vast te leggen.

Bijlage 3: Checklists huisverbod

Deze checklists zijn slechts bedoeld als hulpmiddel en wend niet voor uitputtend te zijn

CHECKLIST GEMEENTEN

Organisatie / Structuur

- regierol bepaald:
 - wie binnen gemeente voert de regie?
 - bij wie ligt de procesregie, hoe is die georganiseerd? (afstemming/synchroniseren opleidingen ketenpartners, maken van communicatie en samenwerkingsafspraken, etc.).
 - afgestemd in politieregio?
 - bij wie ligt uitvoeringsregie van de hulpverlening?
 - afgestemd in regio vrouwenopvang?
- welke instantie wordt frontoffice (ligt hier ook de casusregie)
- overleg wethouders Openbare Orde & Veiligheid – Welzijn over rol, taak, onderlinge communicatie, overdrachtsmomenten
- visiebijeenkomst georganiseerd
- mandaatbesluit: wat wordt gemandateerd, waarvoor wordt HOvJ gemachtigd
- bereikbaarheid en beschikbaarheid hulpverlening (24x7 uur?) bepaald
- ketenoverleg geregeld ten behoeve van de implementatie
 - casusoverleg geregeld
- privacyconvenant afgesloten
- informatie-uitwisseling geregeld; welk (geautomatiseerd) systeem; welke instanties sluiten daar op aan?
- procesbeschrijving gemaakt en gecommuniceerd met politie, regisseur en evt. anderen
 - wanneer en op welke wijze wordt burgemeester geïnformeerd door HOvJ
 - procedure toetsing (achteraf) vastgelegd
 - samenwerkingsafspraken met AMK/BJZ voor huisverbod bij (vermoeden van) kindermishandeling
 - wie regelt evt. bijstand raadsman voor uithuisgeplaatste (binnen 24 uur na diens verzoek hiertoe)?
 - moment beslissing verlenging, bv dag 8 na opleggen huisverbod, of op de vrijdag daarvoor als huisverbod in weekeinde valt
 - hoe willen de burgemeester en/of de wethouder(s) geïnformeerd worden over de voortgang van de hulpverlening
 - stukken nodig voor beslissing eventuele verlenging benoemd
 - wijze uitreiken beschikking aan betrokkenen geregeld
 - Hoe en waar informatie door pleger over verblijfplaats, beschikbaar vastgelegd
 - Afspraken rondom intrekking en beëindiging huisverbod vastgelegd
 - informeren huisgenoten
 - teruggave sleutel
 - dossiervorming, welke stukken; bewaarplaats, bewaartermijn, vernietiging geregeld

Training

- ambtenaren geschoold
- burgemeester en wethouder(s) geïnformeerd
- crosstrainingen geregeld: wie gaat daar naar toe
- trainingen van en met ketenpartners afgestemd/gesynchroniseerd

Instrumenten

- instrumenten:
 - Het tijdelijk huisverbod, een korte kennismaking met stroomschema
 - uitvoeringsadvies
 - RiHG
 - mandaatbesluit
 - model beschikking huisverbod
 - modelbeschikking intrekking
 - model verlengingsbesluit
 - folders voor betrokkenen (bewaarplaats c.q. vermenigvuldiging)
 - convenant gegevensuitwisseling
 - toestemmingsformulier gegevensuitwisseling
 - eventueel het 10-dagen model
- Financiën geregeld voor o.a. bereikbaarheid, beschikbaarheid, uitvoerende ambtenaren, eventueel voor opvang plegers

Controle en registratie

- hoe controle op uitvoering hulpverlening vormgegeven
 - zowel de eerste 10 dagen als het vervolg daarna
- afspraken met politie over controle op naleving huisverbod vastgelegd
- monitoring geregeld: bijvoorbeeld:
 - aantallen huisverboden (gevraagd, gegeven, ingetrokken)
 - aantal verlengingen
 - aantal slachtoffers dat gebruik maakt van hulpverlening (inclusief kinderen als getuige). Hoe lang?
 - aantal plegers dat gebruik maakt van hulpverlening. Hoe lang?
 - aantal plegers dat gebruik maakt van opvang. Hoe lang?
 - aantallen en afloop beroepsprocedures
 - afspraken met de ketenpartners over de monitoring gemaakt
 - afspraken gemaakt hoe ten behoeve van evaluatie alle dossiers in één huisverbod later bij iedere partner teruggevonden kunnen worden en aan elkaar gekoppeld kunnen worden. (let op dat in één huisverboddossier verschillende partners op verschillende namen kunnen registreren!)

Communicatie

- communicatie geregeld
 - intern: weet iedereen wie wat moet doen?;
 - overdrachtmomenten benoemd?
 - extern:
 - weten alle partners wie wat moet doen, is ieders rol en taak beschreven? Is bekend wie wanneer wie waarover en hoe informeert?
 - perscommunicatie afgestemd?

CHECKLIST POLITIE

Structuur

- procesbeschrijving vastgelegd
 - afspraken met burgemeesters over mandaat en machtiging
 - mandaatbesluit
 - wijze van (onverwijld) informeren burgemeester vastgelegd
 - HOvJ's belast met de uitvoering van een huisverbod, aangewezen
 - dossiervorming bepaald
 - bewaarplaats huissleutels geregeld
 - wijze van overleg voorafgaand aan besluit huisverbod met AMK/BJZ in geval van (ernstig vermoeden van) kindermishandeling.
 - wijze van regelen van bijstand door raadsman voor uithuisgeplaatste (binnen 24-uur na diens verzoek hiertoe).
- samenloop strafrecht: afspraken met OM vastgelegd.
- informatie-uitwisseling geregeld o.a.: regisseur/ASHG, reclassering (bij samenloop strafrecht), BJZ/AMK, AMW, daderhulpverlening. Al dan niet met behulp van een geautomatiseerd systeem.
- privacyconvenant getekend

Training/opleiding

- hulpofficieren opgeleid (zowel basiskennis huiselijk geweld als huisverbodtraining)
- BPZ E-learning programma doorlopen en getoetst
- meldkamer en servicedesks geschoold en geïnformeerd
- trainingen met ketenpartners afgestemd / gesynchroniseerd

Instrumenten

- Het tijdelijk huisverbod een korte kennismaking met stroomschema
- uitvoeringsadvies
- RiHG's voorhanden
- beschikkingen voorhanden
- bewaarplaats folders voor betrokkenen
- proces verbaal / Formulier bevindingen huisverbod
- ontvangstbewijs sleutels uithuisgeplaatste
- checklist huisverbod en lijst telefoonnummers beschikbaar (regisseur informeren, hulpverlening waarschuwen, BJZ/AMK in geval van kindermishandeling)
- modelconvenant gegevensuitwisseling
- digitale wegwijzer gegevensuitwisseling en beroepsgeheim
- Uitvoeringsadvies (inclusief verlengingsadvies)

Controle & registratie

- wijze controle op naleving huisverbod vastgelegd
- wijze van registratie vastgelegd van
 - aantallen ingevulde RiHG's
 - aantallen huisverboden
 - aantallen geweigerde of ingetrokken huisverboden door burgemeester
 - aantallen controles op naleving
 - aantallen overtredingen huisverbod
 - tijdbeslag (evt. onderscheid maken tussen puur preventief en met daarnaast strafrechtelijk traject)
 - afspraken met de ketenpartners over de monitoring gemaakt
 - afspraken gemaakt hoe ten behoeve van evaluatie alle dossiers in één huisverbod later bij iedere partner teruggevonden kunnen worden en aan elkaar gekoppeld kunnen worden. (let op dat in één huisverboddossier verschillende partners op verschillende namen kunnen registreren!)

Communicatie

- weet iedereen in het korps wat van wie verwacht wordt
- perscommunicatie over huisverboden geregeld met ketenpartners

CHECKLIST FRONTOFFICE/ASHG/REGISSEUR

Structuur

- overleg met ketenpartners geregeld
- duidelijke rolbeschrijving wie doet wat
- visie op aanpak met ketenpartners besproken
- procesbeschrijving opgesteld
 - 10 dagen model vastgelegd
 - aandacht voor toetsingsmoment verlenging
 - afspraken over dossiervorming, stukken, termijnen van hulpverlening/contacten
 - overdrachtmomenten benoemd en invulling regierol besproken
- informatie-uitwisseling geregeld
 - privacyconvenant getekend
 - al dan niet geautomatiseerd informatie uitwisselingssysteem
 - met ketenpartners afspraken over welke informatie gedeeld wordt wanneer en door wie met wie, vastgelegd
- casusoverleg georganiseerd

Training

- crosstraining geregeld
- trainingen van en met ketenpartners afgestemd / gesynchroniseerd

Instrumenten

- Het tijdelijk huisverbod, een korte kennismaking met stroomschema
- uitvoeringsadvies
- 10-dagen model
- folders beschikbaar
 - uithuisgeplaatste
 - achterblijver(s)
 - kinderen
 - “horen zien en zwijgplicht”
- toestemmingsformulier beschikbaar
- modelconvenant gegevensuitwisseling
- digitale wegwijzer gegevensuitwisseling en beroepsgeheim

Controle & registratie

- controle op de termijnen, rapport ten behoeve van evt. verlenging
- naleving 10-dagenmodel
- wijze regie over vervolg hulpverlening vastgesteld
- registratie van
 - aantallen huisverboden gegeven, ingetrokken
 - aantal verlengingen
 - aantal slachtoffers dat gebruik maakt van hulpverlening; specificatie soort, duur, (inclusief kinderen als getuige)
 - aantallen doorverwijzingen naar BJZ
 - aantal plegers dat gebruik maakt van hulpverlening (hoe lang?)
 - aantal plegers in opvang (hoe lang?)
 - per betrokkene aantal face-to-face, schriftelijke en telefonische contacten
 - afspraken met de ketenpartners over de monitoring gemaakt
 - afspraken gemaakt hoe ten behoeve van evaluatie alle dossiers met betrekking tot één huisverbod later bij iedere partner teruggevonden kunnen worden en aan elkaar gekoppeld kunnen worden. (let op dat in één huisverboddossier verschillende partners op verschillende namen kunnen registreren!)

Communicatie

- weet iedereen binnen de hulpverleningsorganisaties wat van wie verwacht wordt en wat de hulpverleningsorganisaties onderling van elkaar kunnen verwachten?
- perscommunicatie over huisverbod geregeld met ketenpartners

CHECKLIST BACKOFFICE (REGULIERE HULPVERLENINGSINSTANTIES)

Structuur

- procesbeschrijving opgesteld
 - aandacht voor toetsingsmoment verlenging
 - afspraken over dossiervorming, stukken, termijnen van hulpverlening/contacten
 - overdrachtmomenten benoemen
- informatie-uitwisseling geregeld
 - privacyconvenant
 - info uitwisselingssysteem
 - casusoverleg met ketenpartners
- samenwerkingsafspraken met ketenpartners gemaakt
- afspraken met frontoffice/interventieteam/regisseur en andere ketenpartners over wijze van overdracht cliënt plus afspraken over terugkoppeling na overdracht
- specifiek voor AMK/BJZ: afspraken met burgemeester/HOVJ voor overleg in geval van voornemen huisverbod bij kindermishandeling

Training

- voldoende medewerkers hebben training basiskennis huiselijk geweld gevolgd
- crosstraining geregeld voor medewerkers met basiskennis huiselijk geweld
- Trainingen van en met ketenpartners afgestemd / gesynchroniseerd
- Ook intern aandacht voor outreachende aanpak bij huiselijk geweld

Instrumenten

- Het tijdelijk huisverbod, een korte kennismaking met stroomschema
- uitvoeringsadvies
- IHG of een ander gezamenlijk systeem
- modelconvenant gegevensuitwisseling
- digitale wegwijzer gegevensuitwisseling en beroepsgeheim
- helpdesk MOVISIE

Controle & registratie

- wijze regie over vervolg hulpverlening vastgesteld
- afspraken over terugkoppeling na overdracht gemaakt
- afspraken met de ketenpartners over de monitoring gemaakt
- afspraken gemaakt hoe ten behoeve van evaluatie alle dossiers in één huisverbod later bij iedere partner teruggevonden kunnen worden en aan elkaar gekoppeld kunnen worden. (let op dat in één huisverboddossier verschillende partners op verschillende namen kunnen registreren!)

Communicatie

- zijn samenwerkingsafspraken etc. vertaald naar de werkvloer?
 - weet iedereen wat van wie verwacht wordt (intern zowel als ketenpartners onderling)?
- perscommunicatie over huisverbod geregeld met ketenpartners

CHECKLIST RECHTERLIJKE MACHT

Structuur

- afspraken OM, politie en reclassering over gevallen met samenloop strafrecht (OM)
- afspraken met reclassering en evt. NIFP over vroeghulprapportages in zaken met huisverbod (OM)
- intake van beroepsschrift/VoVo bij bv. bij griffie bestuursrecht (ZM)
- afspraken gemaakt over wijze waarop het beroepsschrift/ VoVo bij familie kamer terecht komt (ZM)
- samenstelling familiekamer (bv met griffier van bestuursrecht) geregeld (ZM)
- in de Wet tijdelijk huisverbod:
 - horen van uithuisgeplaatste binnen drie dagen na huisverbod bij voorlopige voorziening tegen huisverbod (ZM)
 - na horen van partijen onmiddellijk uitspraak doen (tenzij bijz. omstandigheid, dan binnen 24 uur na behandeling) (ZM)
 - toetsing ex-nunc (ZM)
 - horen minderjarigen (ZM)
- procesbeschrijving ten behoeve van beroepsprocedure, procedure voorlopige voorziening en bodemprocedure gemaakt (ZM)

Training/opleiding

- rechters en griffiers geschoold: familiekamer en RC's /raadkamer gevangenhouding (ZM) (evt. E-learning?)
- trainingen met ketenpartners afgestemd / gesynchroniseerd (ZM)
- afspraken met Gemeente(n) of OM deelneemt aan crosstrainingen (OM)
- Officieren van Justitie geschoold (OM) (evt. E-learning voor degenen die huiselijk geweld cursus al gehad hebben)

Instrumenten

- voor ZM niet ontwikkeld
- nieuwe Aanwijzing Huiselijk Geweld Procureurs Generaal (OM)

Controle & registratie/monitoring

- registratie van aantallen beroepen/voorlopige voorzieningen en uitkomsten (ZM)
- zaken waarbij sprake is van samenloop strafrecht en huisverbod gelabeld? (OM)
- beslissingen na overtreding huisverbod (handmatig) geregistreerd (OM)
- huisverbod zaken gelabeld, zodat later terug te vinden bijvoorbeeld ten behoeve van evaluatie? (ZM)

Communicatie

- samenwerkingsafspraken met politie, gemeente en reclassering vertaald naar ovj's en parketsecretarissen ten behoeve van weekdienst, piket en evt. AU-kamer (OM)
- afspraken over communicatie met rechtbank, politie en gemeente (en betrokkenen) over beslissingen aangaande voorlopige hechtenis vastgelegd; (OM/ZM)

Lijst met gebruikte afkortingen

AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
AMK	Advies en Meldpunt Kindermishandeling
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
ASHG	Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld
BJZ	Bureau(s) Jeugdzorg
BPS	Bedrijfs Proces Systeem (van de politie)
BPZ	Basispolitiezorg
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
HOvJ	Hulp Officier van Justitie
IHG	Informatieknooppunt Huiselijk Geweld
OM	Openbaar Ministerie
RiHG	Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VoVo	Voorlopige Voorziening
XPOL	Registratiesysteem van de politie

Contactgegevens voor informatie en vragen

Voor vragen over de werking, implementatie en de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod kunt u terecht op de website www.huisverbod.nl.

Relevante websites

Over het huisverbod

www.huisverbod.nl	Informatiewebsite en helpdesk voor professionals betrokken bij de implementatie en de uitvoering van het huisverbod (de site zal per 1 juli 2008 operationeel zijn)
www.justitie.nl	Website van het ministerie van Justitie met pagina's over huiselijk geweld en het huisverbod
www.overheid.nl	Website waarop wetgeving, wetgevingstukken en brieven aan de Eerste en Tweede Kamer te vinden zijn. Dus ook alle stukken m.b.t. het Wetsvoorstel tijdelijk huisverbod

Over (de aanpak van) huiselijk geweld en kindermishandeling

www.amk-nederland.nl	Website van het Advies en Meldpunt kindermishandeling
www.aanpakhuiselijkgeweld.nl	Website van het VNG ondersteuningsproject aanpak huiselijk geweld
www.huiselijkgeweld.nl	Website van het ministerie van Justitie over (de aanpak van) huiselijk geweld
www.kindermishandeling.nl	Website van het kenniscentrum kindermishandeling van het Nederlands Jeugdinstituut
www.shginfo.nl of www.steunpunthuiselijkgeweld.nl	Website Steunpunt Huiselijk Geweld

Over privacy, beroepsgeheim en gegevensuitwisseling

www.huiselijkgeweldenberoepsgeheim.nl	Website van het ministerie van Justitie met informatie over beroepsgeheim, privacy en huiselijk geweld inclusief webapplicatie voor professionals
--	---

Overig

www.jeugdengezin.nl	Website van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin
www.justitie.nl	Website van het ministerie van Justitie
www.kinderbescherming.nl	Website van de Raad voor de Kinderbescherming
www.minbzk.nl	Website van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
www.minvws.nl	Website van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport

www.movisie.nl	Website MOVISIE kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling
www.nji.nl	Website van het Nederlands Jeugdinstituut, expertisecentrum over jeugd en opvoeding
www.politie.nl	Landelijke website van de politie
www.rivm.nl	Website van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) is het onderzoeksinstituut van de overheid op het gebied van volksgezondheid en milieu. Op de site zijn de verschillende regio-indelingen in kaart gebracht
www.sgbo.nl	Sociaal Geografisch en Bestuurlijk Onderzoeksbureau van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
www.vng.nl	Website van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Relevante literatuur en achtergrondinformatie

Literatuur en informatie over het tijdelijk huisverbod

- B. Beke & J. Kuppens: 'Huisverbod sleutel tot minder geweld? Aanzet tot een risicotaxatie-instrument huiselijk geweld', onderzoek in opdracht van het Landelijk bureau Huiselijk geweld en de politietaak, Advies en Onderzoeksgroep Beke, 2006
- Kamerstuk 2005-2006, 30657, nr. 1, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Koninklijke boodschap
- Kamerstuk 2005-2006, 30657, nr. 2, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Voorstel van wet
- Kamerstuk 2005-2006, 30657, nr. 3, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Memorie van Toelichting
- Kamerstuk 2005-2006, 30657, nr. 4, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Advies en nader rapport
- Kamerstuk 2006-2007, 30657, nr. 5, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Verslag
- Kamerstuk 2006-2007, 30657, nr. 6, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Nota n.a.v. het verslag
- Kamerstuk 2006-2007, 30657, nr. 7, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Brief minister over o.a. stand van zaken m.b.t. de pilots 'Tijdelijk huisverbod'
- Kamerstuk 2006-2007, 30657, nr. 8, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Nota van wijziging
- Kamerstuk 2006-2007, 30657, nr. 9, Tweede Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Amendement over extra voorwaarde voor intrekken huisverbod inzake hulp aan partner en/of kinderen
- Kamerstuk 2007-2008, 30657, nr. A, Eerste Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Gewijzigd voorstel van wet
- Kamerstuk 2007-2008, 30657, nr. B, Eerste Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Voorlopig verslag
- Kamerstuk 2007-2008, 30657, nr. C, Eerste Kamer, Wet tijdelijk huisverbod; Memorie van antwoord
- K. Lünemann, P. Tak & D. Piechocki; 'Interventie door uithuisplaatsing. De juridische mogelijkheden van uithuisplaatsing van plegers van huiselijk geweld in Oostenrijk en Duitsland', Verwey Jonker-Instituut in opdracht van het ministerie van Justitie, Utrecht 2002, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl
- K. Lünemann & A. Overgaag; 'De pleger het huis uit. Knelpunten bij crisisinterventie en juridische mogelijkheden tot uithuisplaatsing van plegers van geweld binnenshuis', Verwey Jonker-Instituut in opdracht van het ministerie van Justitie, Utrecht 2003, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl

- R. Römken & J. van Poppel; 'Bruikbaarheid van het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld. Een eerste evaluatie', IVA beleidsonderzoek en advies, Universiteit van Tilburg, in opdracht van het ministerie van Justitie, Tilburg, oktober 2007, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl
- F. van Vree, K. de Vaan & S. Broek; 'Evaluatie pilots huisverbod. Eindrapport', Research voor Beleid in opdracht van het ministerie van Justitie, Leiden, 30 oktober 2007 (te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl)

Literatuur omvang, aard, achtergronden en aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

- B. Beke & M. Bottenberg; 'De vele gezichten van huiselijk geweld. Aard, omvang en achtergronden'. Onderzoeksbureau Beke, in opdracht van Programma Bureau Veilig/Gemeente Rotterdam, Uitgeverij SWP, Amsterdam 2003
- T. Van Dijk e.a.; 'Huiselijk geweld. Aard, omvang en hulpverlening', Intomart, in opdracht van het Ministerie van Justitie, 1997
- T. van Dijk & E. Oppenhuis; 'Huiselijk geweld onder Surinamers, Antillianen en Arubanen, Marokkanen en Turken in Nederland. Aard, omvang en hulpverlening' Intomart Beleidsonderzoek in opdracht van het WODC van het ministerie van Justitie, Hilversum, oktober 2002, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl
- H. Ferwerda; 'Met de deur in huis. Omvang, aard, achtergrondkenmerken en aanpak van huiselijk geweld in 2006 op basis van landelijke politiecijfers', Advies- en Onderzoeksgroep Beke, in opdracht van Gerda Dijkman, landelijk projectleider huiselijk geweld en de politietaak, Arnhem/Dordrecht, september 2007, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl
- M. Groen & J. van Lawick; 'Intieme oorlog. Over de kwetsbaarheid van familierelaties', Uitgeverij Van Gennep, Amsterdam 2006
- C. Heijkoop, K. Jonker & N. Meintser; 'Handreiking aanpak huiselijk geweld. 55 vragen over de rol van de gemeente', samengesteld door SGB0 en TransAct, in opdracht van het VNG-ondersteuningsprogramma huiselijk geweld en gefinancierd door het ministerie van Justitie, VNG den Haag 2004
- M.H. van Ijzendoorn e.a.; 'Kindermishandeling. De nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen', Leiden Attachment Research Program, Universiteit van Leiden, in opdracht van het WODC van het ministerie van Justitie, 2007
- H. Janssen; 'Geweld achter de voordeur. Aanpak van huiselijk geweld', Uitgeverij Boom, Amsterdam 2006
- F. Lamers-Winkelmann, N. Slot, B. Bijl & A. Vijlbrief; 'Scholieren over mishandeling. Resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs', Vrije Universiteit Amsterdam en PI Research, in opdracht van het WODC van het ministerie van Justitie, Amsterdam/Duivendrecht, januari 2007

- Ministerie van Justitie; 'Privé geweld – publieke zaak. Een nota over de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld', Den Haag, 2002
- Ministerie van Justitie; Factsheet huiselijk geweld; feiten en cijfers, mei 2007. Te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl en op www.justitie.nl
- Programmaministerie voor Jeugd en Gezin; 'Actieplan aanpak kindermishandeling Kinderen veilig thuis', Den Haag, 5 juli 2007, te downloaden op www.jeugdengезin.nl
- R. Römken; 'Gewoon geweld? Omvang, aard, gevolgen en achtergronden van geweld tegen vrouwen in heteroseksuele relaties', Amsterdam/Lisse: Swets & Zeitlinger 1992
- K. Wittebrood & V. Veldheer; 'Partnergeweld in Nederland: een secundaire analyse van de Intomart onderzoeken naar huiselijk geweld', Tijdschrift voor Criminologie, Vol. 47 (2005), nr. 1, p. 3-23

Literatuur en informatie kinderen als getuige van geweld

- P. Baeten & E. Geurts; 'In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders', NIZW, 2002
- P. Baeten & S. Dijkstra; 'In de herinnering gekerfd: Kinderen als getuige van geweld tussen hun ouders', Tijdschrift voor Psychotherapie, Vol. 29 (2003), nr. 3, p. 237-254
- S. Dijkstra; 'Kinderen die getuige zijn (geweest) van geweld tussen hun ouders. Een basisverkenning van korte en lange termijn effecten', in opdracht van Ministerie van Justitie, Den Haag/Bilthoven, 2001, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl
- E. Geurts & H. Bakker; 'Kinderen in de keten. Meld- en hulptrajecten voor de getuigen van huiselijk geweld', NIZW Jeugd / Expertisecentrum Kindermishandeling en TransAct in opdracht van het ministerie van Justitie en het ministerie van VWS, 2007, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl
- W. Wentzel e.a.; 'Kind tussen twee vuren. Preventie- en hulpprogramma's voor kinderen die getuige zijn (geweest) van huiselijk geweld', tot stand gekomen met subsidie van het ministerie van Justitie en het ministerie van VWS, TransAct, Utrecht, december 2004, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl

Literatuur m.b.t. ouderschap en huiselijk geweld

- L. Bancroft & Silverman; 'The batterer as parent. Assessing the impact of domestic violence on family dynamics', Sage publications, 2003
- J. Edleson & O. Williams (eds.); 'Parenting by men who batter. New directions for assessment and intervention', Oxford University Press, 2007.

- E. Geurts; 'Mishandeld moederschap? Over de invloed van relationeel geweld op het opvoeden door moeders', Tijdschrift over Kindermishandeling, Vol. 19 (2005), nr. 1, p. 19-22
- F. Lamers-Winkelmann (met reflectie van R. Andrews & G. Kamphorst); 'In het heetst van de strijd: kinderen en huiselijk geweld', in: G. Cardol & W. Theunissen (red.); 'Het kind bijzonder belangrijk: over het belang van het kind in het werk van de Raad voor de Kinderbescherming', ministerie van Justitie, Raad voor de Kinderbescherming, Uitgeverij SWP, Amsterdam 2007, p. 17-35.
- L. Radford & M. Hester; 'Mothering through domestic violence', Jessica Kingsley Publishers 2006.

Literatuur en informatie systeemgerichte hulpverlening bij huiselijk geweld

- M. Flikweert & K. Lunnemann; Hulp verlenen aan het gezin. Literatuurstudie naar systeemgerichte benadering in geval van huiselijk geweld, Verwey-Jonker Instituut in opdracht van het ministerie van VWS, Utrecht, februari 2003 (http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/1818_rapport.pdf)
- M. Groen & J. van Lawick; 'Intieme oorlog. Over de kwetsbaarheid van familierelaties', Uitgeverij Van Genneep, Amsterdam 2006
- Ministerie van Justitie; 'Model handelingsprotocol', 2002, te downloaden op www.huiselijkgeweld.nl

Literatuur en informatie privacy, huiselijk geweld en beroepsgeheim

- M. Kruijff & R. Keus; 'Horen, zien en zwijgplicht? Wegwijzer huiselijk geweld en beroepsgeheim', Tekstbureau Alfa, in opdracht van het Ministerie van Justitie, juli 2007. Voor deze publicatie alsmede voor het modelconvenant gegevensuitwisseling en huiselijk geweld en de een webapplicatie huiselijk geweld en beroepsgeheim zie www.huiselijkgeweldenberoepsgeheim.nl.
- P. Baeten & L. Janssen; 'Samenwerking en beroepsgeheim: juridische mogelijkheden voor het uitwisselen van gegevens bij de aanpak van huiselijk geweld', SWP 2007